

Самостійна Україна

Орган державницької думки

INDEPENDENT UKRAINE

Зміст

Шікаґо **Нью Йорк** **Ст. Пол**

Рік VIII. ЧЕРВЕНЬ, 1955 Ч. 6. (86)

Видає: Центральна Управа Організації Державного Відродження України

Редагує Редакційна Колегія

Адреса Редакції і Адміністрації:

INDEPENDENT UKRAINE
COOPER STATION P. O. BOX 4.
New-York 3, N. Y.

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.

Передруки з «Самостійної України» дозволені тільки за поданіям джерела.

Редакція застерігає собі авторське право друкованих в журналі статтей.

Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

Статті підписані повним іменем авторів є їх особистими думками і вони не конче мусять висловлювати думки редакції.

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 30 центів. В Англії і Австралії — 2 шилінґи. В інших державах рівновартість 30 центів в перечисленні на валюту даної держави по обов'язуючому курсі.

Передплата «Самостійної України» виносить річно:

в ЗДА і Канаді — дол. 3;
в Англії і Австралії — 24 шил.;
в інших державах рівновартість дол. 3 в перечисленні на валюту даної держави.

Independent Ukraine

Published monthly by Organisation for Rebirth of Ukraine

Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.
Edited by Editoral Board

Subscription in the United States and Canada $3.00 per year.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Згідно з рішенням Центральної Управи ОДВУ Адміністрація «Самостійної України» перенесена до Нью Йорку.

INDEPENDENT UKRAINE
Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.

Адміністрація буде дуже вдячна всім передплатникам, коли вони вирівнають свою залеглість якнайскоріше, щоб бодай тим способом улегшити Центральній Управі ОДВУВ реґулярне й стале видавання органу.

Просимо скоро повідомляти Адміністрацію про неодержання журналу, неправильну адресу, чи про зміну адреси. На зміну адреси належить долучити поштовий значок вартости 10 ам. центів.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

Рік VIII. ЧЕРВЕНЬ, 1955 Ч. 6. (86)

ІВАН ІРЛЯВСЬКИЙ

ЧЕРВЕНЬ

Блакитний червень обрій підійняв
І широчини розгорнув барвисті, —
В душі дзвенить весняна ще луна
Із долів променистих.

Ходім у поле — вже цвітуть жита —
Не затоптати те, що має корінь,
Коли блищить і зваблює мета
В рожевому просторі.

Ставай же поруч, дорога,
Одні нас в'яжуть — боротьба й принада,
Та даймо знак схвильованим лугам
І рік ясним свічадам,

Що наші навіки вони, — ми їх,
Що ввік із ними злита наша доля
За те, що падали й падем за них
У бою серед поля.

Поет - Революціонер

(В 11-ті роковини мученичої смерти д-ра Олега Кандиби-Ольжича)

В червні 1944 р. згинув смертю хоробрих, замучений у німецькій катівні-концтаборі Саксенгавзен, — д-р Олег Кандиба-Ольжич, син співця Українського Відродження — О. Олеся, европейської слави археолог, видатний український поет, публіцист і революціонер. Згинув на сторожі чести і прав українського народу, стоючи на пості Заступника Голови Проводу Українських Націоналістів.

Навіть сьогодні, хоч минуло вже одинадцять років від дня, коли прийняв він свій мученицький вінець, схопити все його творче діло ще годі. Тим більше, що діло це ще живе безпосередньо в мисленні і діяннні українських революціонерів-націоналістів. Олег Кандиба хоч фізично знищений — і сьогодні живе між нами і в нас, як стимул, як символ і дороговказ. Тридцять сім років, в які замкнено було його фізичне існування, ніяк не можуть вмістити в себе його потужнього духа, його широке, мужнє українське серце, що своїм життєвим подвигом прагнуло не лише викупити з полону неладу і ганьби неволі свою батьківщину, але й бути її прожектором у майбутнє.

Це був новий, вищий тип українця, воплочення кращих прикмет української раси, блискуча синтеза древнього русича й нової людини — очікуваної так пристрасно і Шевченком, і Хвильовим, і самим Ольжичем. Це було втілення одваги, непохитности і чесности, новий ступінь українського чоловіка, що стає мірилом і зразком для інших.

Як поет — Ольжич — оспівує і творить нову добу, добу непримиренної боротьби за волю, — Українську Національну Революцію. Наймолодший, але найбільш зрілий і самостійний серед своїх літературних сучасників. Серед них — він виразний дальший етап розвитку. Його поезія і в мистецьких засобах і в змісті — це вже поезія покоління, яке не бореться з минулим в ім'я майбутнього, але на здобутках попередників будує саме майбутнє. Він не бореться зі спадщиною минулого в самому собі. Він вже ввесь суцільний. Кожне слово у нього важке як камінь. Кожний образ мов викутий з граніту.

Він знайшов повновартісну духовість, вічні закони життя, які розкриває в своїй поезії і славить їх тривкість від кам'яної доби аж по сьогодні.

Нащо слова? Ми діло несемо,
Ніщо мистецтво і мана теорій.
Бо ж нам дано знайти життя само
В красі неповторній і суворій.
Що вибереш, чи образ бездоганний
А чи прообраз для усіх один?
Міцніша віра і дзвінкіший чин
За славоблудіє і за тимпани!
Ось сходить, виростає, розцвіта
Благословеніє не форми, суті.
Одвага. Непохитність. Чистота.
Милуйтеся. Беріть. І будьте,
будьте!..

Це вже не просто «патріотична поезія», а поезія націоналістична, яка мобілізує духово й кличе до чину.

О вірте, всі мури земного впадуть,
Як серце обернеш у сурму.
Найвищі бо вежі духовости ждуть
Твойого шаленого штурму.

Цей «шалений штурм» — боротьба за духову й політичну суверенність Нації!

Ольжич прямує дальше, вірний власному заповітові — «благословенства не форми, — суті» і включається прямо в цю боротьбу.

Чекає спокуса тебе не одна,
І повні зрадливої знади
Прозорі озера науки, вина
Поезії пінні каскади.
Та де той п'янкішиий знайдеш водограй
І плеса синіші холодні,
Як ставити ногу недбало на край
Блакитної чаші безодні.

Ольжич відхиляє спокусу «озер науки» та «каскад поезії», вірний засаді, що замало проповідувати чин, чи придивлятися чинам, що ідея зобов'язує до чину, жертви й боротьби. Коли Батьківщина в небезпеці, поет мусить проміняти перо на кріс і гранати.

Майно Революції цінний
Живий повсякчас.
Сьогодні найбільшого чину
Вона зажадає від нас.

Олег Кандиба — ніжний, стрункий юнак, поет і археолог, включившись в Організацію Українських Націоналістів, скоро висувається своєю виключною

ідейністю, ясним інтелектом та твердим характером на передові пости Організації.

Як керівник культурного сектора ОУН, пляново розбудовує українську культурну дійсність. Гуртує українських учених, мистців, робітників культури у культурні ланки ОУН. Опрацьовує з ними поодинокі проблеми української культури, редагує збірники, журнали, друкує численні праці з ділянки української культури на чужих мовах. Не боїться, як боялись би стільки паперових «естетиків». Знизити свій поетичний лет, узятись за працю публіциста і організатора. Він сильний, і тому в цій праці виростає як поет!

Поет стає ідеологом, одеолог політиком. Коли прийде час, розкриється повно і ця сторінка його життя — ідейного провідника Карпатських Січовиків, провідного національного відродження в Києві 1941 року, і Заступника Голови Проводу Українських Націоналістів. В глибокому підпіллі творив він підвалини організованого національного життя, щоб уже не могла змити їх жодна світова повінь. Останні роки жив дійсно «життям наопашки», з ногою поставленою на край «блакитної чаші безодні», але ані своєї ідеї, ані свойого посту не залишив. Ішов неухильно до свого кінця. Засуджений кількакратно на смерть внутрішніми і зовнішніми ворогами українського народу, — був в 1944 р. арештований німецькими загарбниками, і згодом закатований в концентраційному таборі Саксенгавзені.

Відійшов до Бога, як гідний побратим усіх наших героїв і мученик за віру і краще майбутнє українського народу. Зроджені його волею наріжні вежі української духовости проте втримаються. З твердої волі, з твердої праці, з чистої самопосвяти і жертви — виросте найкращий пам'ятник — Українська Держава, підвалини якої клав і тримав на собі, і тримає їх до тепер, Олег Кандиба Ольжич.

ОЛЕГ ОЛЬЖИЧ

***

Розкрийте зіниці, розкрийте серця,
Черпайте кристальне повітря.
Од віку земля не зазнала бо ця
Такого безкрайого вітру.

Він віє шалений над стернями днів
Диханням незламної волі
Від дальніх пікетів, вартових огнів
Імперії Двох Суходолів.

Він віє диханням солоним, як кров
Тугих океанових надрів,
Що їх Севастопіль навсе розпоров
Кільватерним ладом ескадри.

Над хижим простором Верхів'я-Памір,
Сліпуча і вічна, як слава,
Напружена арка на цоколі гір
Ясніє Залізна Держава.

Я. Гайвас

Після Конгресу УККА

Шостий Конгрес Американських Українців за нами. Тепер пора поробити підсумки й оцінки та витягнути висновки з нього. Наші підсумки й оцінки будуть мати тривалу вагу й значення тільки тоді, коли ми виходитимемо з твердих, хоч нераз неприємних фактів та коли будемо мати сміливість сказати правду так, як ми її бачили, а не як ми хотіли б її бачити. Шкідливим бо є не лише представлювання фактів у фальшивому світлі, або замовчування їх, але так само пропагандивне підфарбовування положення.

ЧИМ ДЛЯ НАС Є УККА?

Український Конгресовий Комітет в Америці є для нас не лише найвищою репрезентацією українського громадянства в ЗДА, централею, що об'єднує всі наші організації та є керівником цілого нашого життя тут, але теж одним з найкращих і найважливіших допоміжних засобів у визвольній боротьбі українського народу, а ще більше в національно-політичній діяльності наших політичних сил на еміґрації. І тому ми ставимося до УККА не лише з особливою увагою, але й вимагаємо від нього такої роботи, що відповідала б високим завданням. Ми знаємо, що всіх вимог зразу сповнити не можна бо ж навіть у ділянці технічного виконування завдань не зразу можна добитися успішних метод і вислідів. І тому ніщо не є більше вказане, як наполегливість і терпеливість у роботі. А в парі з тим мусить іти виключне прагнення рішуче поліпшувати й усувати всі ці недоліки, що тут, чи там виникли. Недоліки ж не завжди можна усувати без труду й зударів. Навпаки, нераз засобом у цьому напрямі є зудар, конфлікт і тоді ми, коли насправді бажаємо добра справі, а не тільки «святого спокою» і засиплювання громадянства фразами, мусимо на цей зудар іти, усуваючи на бік усі особисті міркування й сантименти. Інакше ми, замість поліпшувати роботу УККА й удосконалювати його самого, допускали би до загнивання. Ніхто бо не може думати, що денебудь, в якійнебудь інституції все може бути безпомилкове, все добре й ніяких змін, ні уліпшень запровадити не можна.

ЧОГО МИ ЧЕКАЛИ ВІД ШОСТОЇ КОНВЕНЦІЇ УККА?

Від Шостої Конвенції УККА ми очікували насамперед річевих звітів з роботи, переліку осягів і недотягнень, а на базі того, критичної оцінки пройденого шляху. А тоді можна було виразніше розділити добре від злого, потрібне від непотрібного. Щойно в такому стані можна побудувати пляни на найближче майбутнє й намітити шляхи для їхнього виконання. На жаль цього ми не осягнули. Не осягнули не через злу волю людей і деяких груп, а через те, що деякі групи не доросли до того, щоб зрозуміти дійсність, а тимбільше, щоб оцінити, що на даному історичному відтинку й у даному моменті є потрібне, а що ні. І через те вони чіпаються цупко різних ілюзій, а то знов осіб і за ними не бачать життя. Через те нам не залишається нічого іншого, як у відповідній формі перевести боротьбу за намічені цілі. І ту свою боротьбу ми мусимо вести нераз навіть тоді, коли, наслідком неї ми можемо наразитися на ненависть і незрозуміння від тих осіб, чи від груп, що так ставляють справу. Але це для нас не страшне. Добро громадянства, як цілости, для нас у громадській роботі понад усе!

ЧОМУ МИ ПРОТИ САМООБДУРЮВАННЯ?

Насамперед декілька фактів з Шостої Конвенції. На Конвенцію прибуло щось около 430 делеґатів з різних частин країни. Коли порівняти це число з числом делеґатів на попередню Конвенцію — коли було 700 делеґатів — то ми побачимо катастрофальний спадок заінтересування Конвенцією серед широких мас. Вже від довшого часу органи УККА робили напружені намагання збільшити суму вплат на Національний Даток. Не зважаючи на те, як теж і на те, що речинець збірки продовжено майже на два місяці, оце вперше від кількох років сума Національного Датку впала нище 100 тис. (сто тисяч долярів). Хто побував у терені, тому доводилося чути не лише нарікання громадян на різні недотягнення з боку УККА, але теж побачити погані наслідки різних занедбувань. На самій же Конвенції ті всі щілини прозирали ще більше. Непередбачливість, брак організованої підготови Конвенції, і т. д. Особливо кричущою була постава тих американських кол і установ, що вже давніше виявили свою прихильну поставу й зрозуміння до роботи української громади в ЗДА. Тим разом їх, тих американських чинників, у великій мірі забракло. А найгірше. Білий Дім зовсім не відгукнувся. Коли на попередній П'ятій Конвенції ми мали між собою представника Президента ЗДА, секретаря внутрішніх справ Чепмена, то тепер навіть не дістали телеграми. Оце тільки декілька вирваних фактів, які дуже виразно вказують, які наші осяги за останній час. Та не зважаючи на ті факти, група людей і організацій повела перед Конвенцією і в часі неї розгульну кампанію самообдурювання, метою цієї кампанії було впровадити делеґатів у блуд, немовбито «все було найкраще в тому найкращому зі світів». І тому нам довелося виступати проти цього

дуже ясно й неодноразово. Бо ми знаємо, що самообдурювання є найбільшою небезпекою. Можна мати десятки невдач, але коли ми побачимо їх холодно оцінимо та витягнемо відповідні висновки, то ми скорше чи пізніше доб'ємося свого, коли ж ми себе дуритимемо успіхами там, де їх немає, тоді неминуче програємо й своїх завдань не осягнемо.

ЧОМУ МИ БУЛИ ПРОТИ ВИБОРУ ПРОФ. ДОБРЯНСЬКОГО НА ПРЕЗИДЕНТА УККА?

Зачнемо від малого порівнання, якщо можна порівнювати мале з великим. В 1945 р. закінчилася друга світова війна. Коротко після неї в Англії прийшли вибори, які мали рішити, хто поведе країну далі: чи неперевершений провідник і національний герой воєнної доби, Черчіл, а чи може керівник Лейбур Партії, Етлі. Коли би перед нашими самозадуреними обивателями повстала така дилема, вони напевно на руках занесли би Черчіля до влади. Інакше зробили англійці, ті, що на їх політичний розум так радо покликуються наші праві круги. Вони, англійці, вибрали Етлі і цим уможливили колосальні здобутки Англії після другої війни. Етлі перевів радикальні реформи, що їх ніколи не перевів би Черчіль, і коли Черчіль після нього знов прийшов до влади, то він тільки маленьку частину тих реформ завернув, а більшість його уряд і його наслідника Ідена рішений не лише боронити, але й розбудовувати. Це внутрі країни. А назовні вистарчить пригадати одну тільки Індію. Тільки уряд Лейбур Партії був здібний дати в той час Індії негайну й необмежену самостійність. І сьогодні Індія стає одним з філярів Західнього вільного світу, а інакше могла бути другим Індокитаєм. Значить, приходить час, що вимагає змін. І тоді треба нових людей, нових методів, хоч нераз старі були би дуже заслужені. І тому були ми і є ми за тими змінами в методах і людях, і тому були ми проти Президентури проф. Добрянського. Нам закидали: якже можна такого заслуженого чоловіка усувати? Ми відповімо: Проф. Добрянський працював декілька років для української громади в ЗДА, конкретно шість років, як Президент УККА, а це є нічим у порівнанні до довгих десятків років, що їх у службі української справи віддавали й віддають десятки інших провідних українських громадян. Але не лише на сказаному ми опирали свою опозицію до колишнього Президента УККА. Ми ще мали десятки фактів, які вказували, що недобре, недоцільно й небезпечно залишити проф. Добрянського на тому пості. З тих фактів ми вкажемо тільки на декілька. От нпр. злощасна місія УККА до Европи. Довго цю справу «молотили» на нарадах Ради Директорів УККА, врешті рішили, хай місія їде і випрацювали для неї одноголосно приняті інструкції. І проф. Добрянський негайно почав діяти протилежно, чим зразу небезпечно захитав внутрішній правопорядок в УККА, та ще й до цього ввів у свою незаконну дію офіціоз УККА «Юкрейнієн Квортелі» та його редактора, проф. Чубатого, чим ще додатково обтяжив УККА внутрі. На відтинку зовнішньої роботи проф. Добрянський брутальною телеграмою проти видатного американського дипломата Болена, поставив УККА в положення, що ще й сьогодні приносить катастрофальні наслідки. Дальшим таким ілюстраційним фактом це розвиток стосунків УККА з АКВБ, що через ряд неумотивованих, припадкових, неоправданих потягнень, листів і виступів проф. Добрянського, що про деякі з них краще й не говорити, завів цілу справу в сліпий кут включно з новими знову же припадковими розмовами між представниками УККА і АКВБ. А до оцих фактів це можна додати много подібних з яких найважніший: Проф. Добрянський фактично ніколи функцій Президента УККА не виконував, цілістю життя української громади в ЗДА не кермував, ані мабуть не інтересувався і було би неморально залишати йому пост і титул, а других обтяжувати роботою. З цього ми мусіли витягнути висновки й тому ОДВУ та її Братні Організації рішили рішуче кандидатурі проф. Добрянського на Президента УККА протиставитися. Але це є тільки один бік справи. Бо з другого боку проф. Добрянський посідає великі вартості, що на відповідному місці й у відповідних рямках принесуть і українській справі і українській громаді в ЗДА, а може й американському зрозумінню російської проблеми й загрози немалі користі. І тому ми шукали розв'язки, щоб проф. Добрянський міг у нових умовинах далі на відповідному пості нашій спільній справі свою службу нести. Таку розв'язку знайдено й ми до неї прилучуємося. І думаємо, що коли не буде за багато охочих «пхати свої патики в колеса», тоді ця розв'язка, хоч може й недосконала, буде задовільною.

ЩО НАМ НЕ ПОДОБАЛОСЯ НА КОНВЕНЦІЇ?

Найбільше не подобалося нам «ударними методами» впливати на хід Конвенції. Оті змобілізовані й невишколені молоді люди, що не мають ніякого досвіду в громадській роботі, а свої думки висловлюють криками й погрозами, чести нам не приносять, ані користи ніякої від них не чекати. На Конвенції треба розглянути справи з різних боків і це є єдина дорога до успіхів. Коли ж хтось не хоче слухати думки свого противника, то не повинен на таку Конвенцію йти, а вистарчить йому виписати на свистку паперу тези своєї партійної програми й виучувати її від початку до кінця і навпаки. Зокрема не можемо стриматися з виявом свого негодування спиводу таких метод, як неправне забирання карток до голосування, або виманчування кар-

ток з прізвищами делеґатів для неуправнених, чи те все, що мало місце на кінці, а що вніс до протоколу один з делеґатів з Шікаго і що він же опротестував: масова передача реестраційних і голосувальних карток делеґатів, які виїжджали, змобілізованим людям, що мали їх «заступити». Трудно знайти відповідну назву на таку роботу. Такі речі не сміють повторитися! Вони нікому перемоги не принесуть, а тільки необлічимі шкоди для нас усіх.

ЧИ БУЛА НЕБЕЗПЕКА РОЗБИТТЯ КОНВЕНЦІЇ Й САМОГО УККА?

Про таку небезпеку говорено ще далеко перед Конвенцією. Одначе на самій Конвенції, не зважаючи на гострі заяви, небезпеки розбиття не було. Авторові оцих рядків про це зовсім невідомо, впрочім ніде себе ніхто в цьому напрямі й не виявив. Позатим Конвенція виявила величезну пруживість і життєздатність української громадськости в ЗДА. Навіть в найскладніших моментах керівні делеґати не попадали в паніку. Навіть у такому складному положенні, як проголошення листи меншости Номінаційної комісії з проф. Добрянським, як Президентом УККА на чолі, керівні делеґати різних угрупувань уміли повестися холодно. Листа ця, що на Номінаційній Комісії зібрала меншість 6 (шости) голосів (усіх членів Номінаційної Комісії було п'ятнадцять, з тих дев'ять було проти цієї листи, вони або голосували проти, або здержалися, або з протестом опустили нараду комісії) давала змогу меншості зложеній з представників «Провидіння», Української Гетьманської Організації, ООЧСУ, СУМА, Товариства Прихильників Визвольної Боротьби (симпатики УГВР) створити органи з переважно своїх людей. Та навіть при такій евентуальності про виступлення ніхто не говорив. Що ми вважаємо дуже позитивнимм і відрадним явищем. Значить УККА стануло понад внутрішніми розходженнями й щілинами.

ЧОГО Ж МИ ЧЕКАЄМО ВІД НОВИХ ОРГАНІВ УККА?

На це ми момгли би відповісти одним словом: рботи! Так є, всесторонньої, пожвавленої, наполегливої роботи. А щоби це мало місце, нові органи УККА мусять у першу чергу холодно розглянути умовини, в яких ми знаходимося й витворену ситуацію, зважити свої сили та завдання і, накресливши пляни, крок за кроком переводити їх у життя. І цього ми від нових органів УККА вимагаємо. Вимагаємо гармонійної дії на всіх відтинках: в однаковій мірі в ділянці пропаганди й зміцнення зрозуміння для української справи серед американців, як і в ділянці всесторонньої допомоги українським політичним чинникам, в ділянцні розбудови наших установ і нашої сили в цій країні, як і в ділянці збільшення нашого творчого вкладу і тим самим нашої ваги й значення тут. Коли так буде поставлена робота, тоді те саме громадянство, що в такій мірі абсентувалося на теперішній Конвенції і так не дописало зі своєю збіркою на Національний Фонд, напевно допоможе. Громада бо завжди цінить по роботі, по успіхах, а не по фразах.

Д-р М. Дудра

Організаційний рух між лемківською еміграцією в Америці в 1930 роках

Автор цих рядків, як учасник освідомлюючої акції, яка велась в 1930-тих роках між лемківською еміграцією в Америці, з найбільшою приємністю, а то й вдячністю, прийняв пропозицію редакції ювілейного альманаху ОДВУ, щоб написати дещо про цю працю на сторінках альманаху. Пишучи цю статтю, ми зможемо відтворити та утривалити бодай певні моменти цього періоду в розвитку лемківської, та взагалі української, еміґрації, як теж матиме нагоду згадати «теплим словом» ці симпатії та поміч, з якими ОДВУ завжди відносилося до нашої праці.

Лемківська вітка завжди займала виїмкове місце та являла собою виїмкову проблему в житті українського народу. Вона й сьогодні опинилась в виїмковій ситуації. З усіх земель України, Лемківщина одинока залишилася поза політичними кордонами Української Республіки (дарма, що радянської!). Вона, як окраїнна, найдальше на захід висунена частина українських земель, завжди була виставлена на виїмково сильний тиск з боку наших ворогів та на загрозу денаціоналізації. Цим обставинам треба приписати те, що Лемківщина не могла й не встигала дотримувати кроку решті українського народу в його національнім і політичнім відродженні.

По першій світовій війні Лемківщина почала відносно швидким темпом пробуджуватись національно та включатись в «український Піємонт». Але саме в цей час посилився й наступ польського уряду, щоб спаралізувати цей рух. Наступ ішов головно в 2-ох ділянках: церковній та шкільній. Бо саме

школа й церква були тими чинниками, які сіяли зерно національної свідомости на Лемківщині. Світської української інтелігенції, поза учителями, було обмаль. Зате майже всі священики та учителі були свідомими й ревними українцями й вони, хоч і в дуже тяжких обставинах, вели велику освідомлюючу роботу.

Польський уряд постановив знищити ці дві твердині українства. Наступ приняв безоглядні та нагальні форми. На місце українських учителів насаджено польських учителів, а українські читанки заступлено «лемківською читанкою» та в великій мірі польською мовою. В церковній ділянці, з одної сторони, насаджувано «цареславне», православіє, а з другої сторни вилучено Лемківщину зпід юрисдикції української греко-католицької дієцезії в Перемишлі та підпорядковано її осібному, москвофільському апостольському адміністраторові. У цих заходах польський уряд використовував давній «руский» сентимент частини населення Лемківщини, але змагав до цього, щоб витворити з лемків осібний «лемківський народ»», зглядно лемківське плем'я польского народу.

Українське суспільство по той бік Сяну не лишило Лемківщини на поталу. У Львові пролунав клич: «Боронити Лемківщину!», за яким прийшла конкретна акція. Ця акція сконцентрувалась при Т-ві «Просвіта» у Львові, при якій створилась для цеї цілі спеціяльна «Лемківська Комісія». Завданням цеї Комісії було головно закладати читальні «Просвіти», як противагу до форсованих поляками читалень Качковського, висилати в терен мандрівні бібліотеки для молоді й старших, та допомагати здібній лемківській молоді кінчити українські, зокрема фахові, школи. Таким чином, впливам «лемківської читанки» та польської мови, уживаної в школах, мали протидіяти українські діточі бібліотеки, а українських учителів, яких перенесено в глиб Польщі, та українських священиків, яким в'язав руки адміністратор — москвофіл, мали заступити кадри світської лемківської національо свідомої інтелігенції. Рівночасно почав виходити у видавництві Тиктора двотижневий часопис «Наш Лемко», який Лемківська Комісія піддержувала морально та матеріяльно.

Всі ці заходи вимагали матеріяльних засобів, придбання яких становило одну з головних турбут Комісії. Напливали деякі дари від українських громадян та установ, переводились принагідні збірки, імпрези, тощо. Та все це було замало, щоб розгорнути ширшу акцію та протиставитись більш успішно польонізаційному наступові. Тоді зродилась думка змобілізувати для цеї акції чисельну лемківську еміграцію в Америці. Свідома частина лемківської еміграції ніколи не відмовлялась від датків на загально-українські цілі. Чому вона не мала б відгукнутись тепер, коли ходило про рятування її вужчої батьківщини від національної загибелі? Чому впрочім не мали б піддержати цеї акції й всі інші, соборно думаючі українці в Америці?

Задум зреалізовано скорше, чим думалось. Зложилось так, що автор цих рядків, як один з тих, які працювали на Лемківщині з рамені «Лемківської Комісії» по різних перипетіях з польською поліцією та судами, будучи американським громадянином з уродження, був приневолений польською владою покинути рідні землі як «небажаний чужинець».» Користаючи з цеї нагоди, Головний Виділ Т-ва «Просвіта» у Львові наділив його повновластями організувати серед американських лемків допомогу для підсилення веденої «Просвітою» акції на Лемківщині.

Так почалсь організаційна акція серед лемківської еміґрації в Америці в 1935 р., яка продовжувалась інтензивно до вибуху другої світової війни. Праця була вдячною, але й незвичайно важкою. Наше завдання було подвійне, а саме не тільки збирати фонди на скріплення освідомлюючої акції на Лемківщині, але й рівночасно вести освідомлюючу працю серед самої лемківської еміґрації, велика частина якої була національно мало або й зовсім несвідома. Таке сполучення завдань незвичайно утруднювало працю та можливості більших успіхів в обох ділянках рівночасно.

Лемківську еміґрацію в Америці, яка являє собою приблизно одну третину української еміґрації на тутешньому терні, можна поілити на три групи. Перша група це ті, які закладали Український Народний Союз та інші запомогові й загальнонародні організації, церкви й школи, та які активно діють в цих установах як свідомі українці. Друга група це ті, які, хоч і закладали ці інституції та до сьогодні держаться при них, є радше формальними членами української спільноти, які волють називати себе «руснаками» та ставляться з апатією до української справи. І врешті третя група це ті, які пішли на москвофільські манівці, об'єднуючись в таких «русских» запомогових організаціях як «Соединеніе», «Общество», тощо, в москвофільських православних та в «карпаторусских» греко-католицьких церквах, як теж в комунофільському «Лемко-Союзі». До цеї групи належить приблизно половина лемківської еміґрації.

Ця остання група, подібно як і велика частина закарпатчан, це найбільша болячка на організмі української еміґрації в Америці. Вона стала легкою добичею для московської аґітації. Відомо, що лемки це найстарша частина нашої еміґрації. Вони виїжджали до Америки далеко до першої світової війни, в час, коли хвиля української свідомости не дійшла ще до Лемківщини. Лемко з природи вели-

кий консерватист, цупко тримався своєї старої назви «русин». Ця його консервативність захоронила його від польонізації, але зате многих з них завела в обійми моквофільства. Московські агітатори зручно використали цей сентимент лемка до «руськости», тимбільше, що лемківська еміграція не мала своїх національно свідомих провідників, які могли б в пору протидіяти московській затії. Згодом свідома частина української еміграції махнула на цю групу рукою як на пропащу справу.

Ось в таких обставинах доводилось нам працювати. Своєрідні відносини вимагали своєрідного підходу. Це відносилось в першу чергу до мови. Можемо сміло сказати, що тільки завдяки орудуванні лемківським говором ми в багатьох випадках притягали на наші зібрання групи лемків, які в противному випадку, або взагалі не з'явилися б на зібрання, або не дали б бесідникові докінчити промови, мовляв «він не наш». Не можемо похвалитися, що нам часто вдалось дістатись прямо до громадських чи церковних заль москвофільських чи комунофільських лемків. Москвофільські провідники воліли, щоб їхні прихильники не слухали наших дискусій. Однак в більшості випадків лемки з противного табору приходили до наших заль, або до невтральних заль, якими ми нераз свідомо послуговувалися, щоб притягнути збаламучених лемків. Нераз приходили вони зорганізовано, великими групами, з метою розбити зібрання, або принайменше збентежити бесідника.

Пригадуємо собі, як нам часом давали поради: «Ви говоріть до них по лемківськи й про Лемківщину, про Україну нічого не згадуйте, тоді зберете грошо на культурно-освітню роботу на Лемківщині, а інакше ми не ручимо, чи Ви зможете докінчити свою промову». Очевидно, ми ніколи не переймались такими пересторогами. Ми воліли нічого не зібрати, а всежтаки користати з нагоди й говорити до них про те, «чиї вони діти, яких батьків». Говорили ми по лемківськи, але про українську Лемківщину та взагалі про Україну. Промови й дискусії бували звичайно дуже довгі, нераз і бурхливі, зокрема коли приходили зорганізовані комуністичні групи, але нам ніхто ніколи не перебив зібрання. Противно, нас нераз облягали свої й противники та просили продовжувати дискусію, хоч ми мусіли кінчити зібрання, щоб дістатись на час до другої місцевости.

Ми не можемо сказати, що нам вдавалось навертати «заблукане стадо» цілими громадами. Чудес годі було сподіватись. Нераз побідою треба було вважати те, що зорганізовані комуністичні ячейки, які, спеціяльно підготовані, приходили на те, щоб розбити зібрання або принайменше «пошити в дурні» бесідника, по коротшій чи довшій дискусії тратили ґрунт під ногами, бентежились і покидали залю, самі «пошившись в дурні». Це робило відповідне враження на решту публіки. Подібний ефект мали наші заклики до комуністичних провідників дискутувати з нами публично, від чого вони відмовлялись.

Нераз по промові вставав один чи другий громадянин і заявляв: «Ми лемки — бідний народ. Нас всього мала горстка, а ми поділені на різні національности: русини, руснаки, русскі, лемки, а то й греки, чи пак греко-католики. Ясно, що ми належимо до одного народу. Нас баламутили всякі москвофільські батюшки та комуністичні «гунянки» й ми самі не знали, хто ми є. Ми не розуміли їх мови, а вони однак вмовляли в нас, що ми те саме, що й вони. Ми не мали своїх провідників, які вміли б заговорити нашою мовою, нашим способом думання, так на простий лемківський розум. Я не знаю, як думає решта громади, але я сьогодня знаю, що ми є русини-українці, а не русскі-москвофіли». Такі звичайно були відтак найкращими пропагаторами української ідеї між своїми земляками.

Найбільш успішними були зібрання в громадах, які числяться форалмьно українськими, але які на ділі стоять осторонь українського життя. Це деякі греко-католицькі лемківські парохії, головно в Пенсилвенії (околиця Питсбургу та Скрентону), які, хоч і є під юрисдикцією українського єпископа та мають українських парохів, все ще називають себе руснаками. В таких громадах нераз парохи опускають руки, уважаючи, що «горбатого й могила не напростує». Нам здається, що такий підхід надто песимістичний. Про це мали ми нагоду переконатися підчас наших поїздок по цих громадах. Це не завзяті, переконані москвофіли, це тільки незвичайно консервативний елемент, який до сьогодні держиться цупко своєї старої народньої назви. При відповідному підході, по певному часі дійсно усильної праці цей елемент міг би рішуче стати вартісною частиною української еміграції. Нам здається, що ми ще не досить працювали в цьому напрямі. Річ ясна, що один чи два доклади не освідомляють всієї громади. На жаль нам бракувало місцевих провідників, які продовжували б працю, і цей брак тяглости акції в великій мірі нівечив початкові осяги.

Це власне й було найбільш слабою сторінкою нашої акції. Ми не ограничувались до зібрання одноразового фонду на освідомлюючу акцію на Лемківщині, а рішили зорганізувати сталий приплив хочби мінімальних датків на цю ціль, а також продовжувати освідомлюючу та культурно-освітню працю серед самої лемківської еміґрації. Для цеї цілі заложили ми «Організацію Оборони Лемківщини», яка начислювала около 50 відділів та видавала свій

власний місячник, «Лемківський Дзвін». Нажаль, не всі відділи вив'язувались як слід з наложених на них завдань, а саме через брак активних люлей на місцях. Без енергійного провідника на місці, спалахаючий вогонь часто дуже скоро погасав. Брак людей відчувався впрочім не тільки в терені, але теж в централі. Автор цих рядків був в одній особі не тільки відпоручником Т-ва «Просвіта», але теж редактором «Лемківського Дзвону» та практично організатором і секретарем «Організації Оборони Лемківщини».

Цим ми не хочемо сказати, що не було взагалі ідейних провідних лемків. Думаємо, що було б кривдою, коли б ми не згадали бодай деяких з них. Ось вони: Василь Левчик, перший голова Організації, який був на цьому пості аж до своєї смерти, Дмитро Фенканин, його наступник, Василь Роздільський, редактор часопису по виїзді автора до Европи, панство Ікаловичі, Пельци, Дички, Іван Борисевич, Василь Титанич, Андрій Смит, Михайло Баран, Михайло Котлярчик, Михайло Кін, Теодор Копка, Олекса Роман, Василь Семанчик, В. Карбівник. Всі вони працювали в централі та були душею своїх місцевих відділів. На канадійському терені неоцінені услуги справі віддав Василь Челюк, який був рівночасно членом централі. З діячів на місцях треба було б згадати о. Петра Ковальчика, панство Васильовських та таких лемківських ветеранів як Степана Калакуку з родиною, Дмитра Капітулу, Олексу Шаршоня та братів Зепків.

Не було здається одної лемківської громади в Америці, яку автор не відвідав би принайменше раз підчас своїх розїздів на протязі чотирьох літ. Ця поїздка, підчас якої автор виголосив кількасот докладів та промов, дала в висліді вищезгадану організацію з її місячником та кілька тисяч долярів на культурно-просвітні цілі на Лемківщині. Збіркова акція не дала надто великих вислідів, та в даних обставинах ледви чи можна було сподіватися кращих успіхів. Це були часи депресії, яка дуже дошкульно відбилась на матеріяльному стані нашої, переважно заробіткової, еміґрації. Бувало, що цілі громади лемківських вуглекопів в Пенсилвенії, які ми відвідували, були без праці. Зібрати в цей час сто долярів це мабуть те саме, що сьогодні зібрати тисячу долярів. Поодинокі щедрі дари не могли надолужити цього, що могла б дати солідна масова акція в кращих матеріяльних обставинах.

Очевидно, кромі чисто або переважно лемківських громад відвідували ми теж деякі свідомі українські громади, в яких лемків було обмаль або й взагалі не було їх. Це відноситься зокрема до Канади, головно до таких більших осередків як Торонто, Монтреаль, Вінніпеґ, Судбури, тощо. Кличі: «Боронім Лемківщину», «Боронім сторожа наших західніх кордонів», «Обнімім найменшого брата», були для них самозрозумілі. Без їхньої моральної та матеріяльної піддержки висліди нашої праці були б далеко скромніші.

Це саме можемо сказати про централі українських установ та організацій, як також про нашу церковну ієрархію, які поставились з повним зрозумінням до цеї справи. Авдієнції у наших владик та піддержка пресових органів наших «союзів» та інших центральних організацій уторували нам дорогу до парохій та товариств на місцях. Зокрема завдячували ми багато Організації Державного Відродження України, яка відразу поставилась беззастережно по нашому боці та весь час була нашим тісним союзником, вповні розуміючи, що наші шляхи вели до цеї самої остаточної мети. Нам годі розписуватись на цьому місці ширше про цю співпрацю, та хай і цих кілька слів буде моральною заплатою для ОДВУ в її ювілейному році за її справжнє розуміння соборности в дії.

ОДВУ прямує й далі певним кроком до своєї остаточної мети. Події останньої світової війни сповільнили, але не загальмували її росту. Нажаль, не можемо цього сказати про Організацію Оборони Лемківщини. По виїзді автора до Европи в 1938 р., «лемківська акція» продовжувалась ще якийсь час, але з вибухом війни через воєнні обставини та через брак людей до праці припинилась. Спроби відновити її розбиваються й зараз через цю саму перешкоду: брак людей до праці, зглядно брак одного чоловіка, який всеціло посвятився б цій справі. Сьогодні через змінені політичні обставини в старому краю та завдяки напливові нової свідомої лемківської еміґрації, він мав би далеко легше поле до праці, як це було перед війною. На Лемківщині сьогодні діє українське підпілля, яке зі зброєю в руках бореться за визволення українського народу, включно з Лемківщиною. Чи не час, щоб клич «Карпатські русини, оставте глибокий сон» дійшов до вуха кожного лемка?..

Богдан Боцюрків

Державний Устрій Руси-Урнаїни

Політичний устрій Київської Руси-України розвинувся на основі суспільно-гроамдських традицій східньо-слов'янських, зокрема українських племен, що ввійшли у склад Київської держави, як теж і низки інших факторів як: політичні організації народів, що з ними стикалися наші предки у доісторичну добу; устрої держав, що в їх склад входили якийсь час старо-українські племена; а врешті — принесене з півдня християнство. Обговорення цих факторів, зокрема первісного устрою сх. слов'янських племен тому й мусить попередити огляд політичного устрою Київської держави.

ПОЛІТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ СТАРО-УКРАЇНСЬКИ Х ПЛЕМЕН

Розвиток суспільно-політичної організації східньо-слов'янських племен, званих у 4-7 ст. антами, не проходив одностайно, а радше в залежності від низки обставин, як природні й кліматичні умовини, виробничо-господарські відносини, близькість до торговельних шляхів, контакти із чужинцями, зокрема найкультурнішими з них — греками (що вже від 6 ст. до Христа формують свої кольонії на північних побережжях Чорного моря) і т. п. Південно-східні слов'янські племена — предки українського народу, зокрема племена смуги лісо-степу, найшвидше ведуть перед у розвитку політичної організації та, природньо, стають основою та провідною силою пізнішої Київської держави.

Треба додати, шо первісна політична організація старо-українських племен мала пішаний демократично-аристократичний характер. Державної влади у сучасном у її розумінні, та формальних постійних політичних установ в цей час не знаходимо. Звичай і традиція та принагідні народні збори регулювали внутрішню й зовнішню політику племени. Основою племінної організації, як суспільної так і економічної, являється рід. Голови видатніших родів — «лучші люди», «нарочиті мужі» — сходилися принагідно для вирішення проблем, що їх не в силі були вреґулювати звичай чи приватні відносини між окремими родами. Цікаве, що назва аристократії у пізнішій Київській державі — «бояри», «боляри», — однозначна із «родоначальники». Терба припускати, що попри таку раду видатніших родоначальників, сходилися, для вирішення найважливіших питань (зокрема війни, племінних союзів, дані), ширші народні збори — віче, в яких брали участь усі дорослі чоловіки племени. Голосів на вічі не рахували. Ріщення зборів приймалися в принципі одноголосно; більшість переконувала або приневолювала меншість прийняти її думку.

Про існування віча у слов'янських племен згадують грецькі письменники 6 століття. Прокопій Кесарійський пише, що:

«Словенами й антами не володіє один муж, але споконвіку, живуть вони громадократством і тому спільно цікавляться всім, що для них приємне й прикре...»

Візантійськиий цар Маврикій Стратег згадує про смократичний устрій слов'ян, підкреслюючи деякі його неґаиви:

«Совени й анти мають однаковий спосіб життя й однакові нахили; вони вільні й ніколи не даються наломити під ярмо чужої влади, а вже ніколи на власній землі... Коли порізняться між собою, ніколи вже не погодяться, ніколи не тримаються спільного рішення. Бо кожний з них має свою думку й ніхто не хоче уступити другому... Тому, що в них багато князів, що живуть у незгоді, не шкодує позискувати одних проти других, слушністю чи поадрунками».

Дуже рано появляється у громадському житті слов'ян й монархічний елемент. Для кермовання походами чи обороною на час війни чи небезпеки вибирає віче споміж видатніших родоначальників племінного вождя, який проводить народнім ополченням — «воями». Для тієї ж цілі племена наймають чи запрошують за певними умовами мандрівних ватажків, як ось варягів, з їхніми дружинами. Спираючись на збройну силу, заводячи власну дружину, племінні вожді концентрують у своїх руках чимраз більшу владу та затримують її і в час миру, прямуючи до передачі влади членам свого роду. Напевно не без впливу є тут монархічні устрої сусідних народів та наїздників, що в різний час опановують слов'янські племена. Про таких племінних князів згадують літописи княжої доби: Кия у полян, Мала у Деревлян (10 ст.), Рогволода у Полян (10 ст.), Ходоту у В'ятичів (11 ст.).

На століття до створення Київської держави племінними осередками являються городи: у полян — Київ, у сіверян — Чернигів, у дулібів (бужан, волинян) — оВлинь, у деревлян — Іскоростень, в уличів — Пересічен, у словенів — Новгород. Населення цих городів мабуть і контролює племінне віче.

Племена сх. слов'ян воюють між собою і проти чужинців. Іноді єднаються у племінні союзи під проводом сильнішого племени або чужинців ,що з даний час володіють їхніми землями. Грецькі й арабські джерела згадують про участь слов'ян у походах гунів, болгар та хозар. Напевно, раніше, брали вони участь у походах скитів та сарматів.

Про перщі слов'янські держави на українських

землях подають вістки ґотські й арабські письменники. Ґотський історик Йордан (6 ст.) розказує про війни антів з ґотами в 4 ст., згадуючи про схопленння й розп'яття ґотами антського вождя Божа чи Боза, разом із його синами та 70 племінними старшинами.

Масуді, арабський письменник 10 ст., згадує у свойому творі «Золоті луги» про державу Валінана (правдоподібно племінний союз на чолі із волинянами-дулібами), під проводом вождя Маджака, яка розбилася на окремі племена через внутрішні незгоди.

Арабський письменник Джайхані (10 ст.) називає 3 слов'янські держави у Сх. Европі, маючи правдоподібно на увазі 8-9 ст.;

1) Курявія (Куябія), з головним городом Куява, що веде живу торгівлю з чужинцями. Очевидно, мова йде тут про Київщину та Київ, який споконвіку являвся важливим торговельним осередком.

2) Славія (мабуть держава новгородських словенів).

3) Артанія, біля хозар, яка не допускає чужинців, войовнича та збирає дань із сусідніх візантійських земель. Джайхані правдоподібно має тут на увазі Приозівську Русь — Тмуторокань.

Згадка Джайхані, піддержана й деякими грецькими джерелами, вказує на правдоподібість, що найменше на сто років до оформлення держави Руриковичів на українських землях існували дві Руси: Київська й Приозівська.

Масуді оповідає про київського князя Дира — «першого серед слов'янських королів». Згадує про Дира (й Аскольда) й «Повість временних літ», як теж і візантійські джерела у зв'язку з наїздом руської фльоти на Царгород в 860 р.

Більш загадочна справа із Приозівською Руссю. Створення Київської держави в кінці 9 ст. вже застає Тмуторокань, як окремий політичний осередок. Сама назва її вказує на хозарське походження («тма» на хозарській мові значить десять тисяч, «тархан» (таркан) значить — вождь. Тмуторокань — вождь десяти тисяч. Не виключене, що город розбудувався із хозарського військового посту. До першої половини 9 ст. Тмуторокань знаходиться під хозарською зверхністю. Десь в цей час Тмуторокань відокремлюється в окреме князівство, якого володар виступає під назвою «кагана». Вже в 830-тих роках хозари будують на Дону фортецю Саркел (Білу Вежу) для спинення наїздів Приозівської Руси. Грецькі джерела оповідають про напад в 9 ст. якогось «руського» князя на Амастриду в Малій Азії. Десь біля 800 р. «руський князь» Бравлин захоплює город Сурож (Судак) на Криму. Під р. 839 Бертинські аннали повідомляють про прихід із візантійським посольством до імператора Людовика кількох Русичів, які кажуть, що їхній володар зветься каган (хакан). Ще в 555 р. грек Псевдо-Захарій у своїй «Історії церкви» згадує між племенами, що живуть на північ від Кавказу «Русь».

У 867 р. царгородський патріярх Фотій проголошує, що народ «Русь» (Ргоц), «колись відомий зі своєї жорстокости, прийняв єпископа та ревно плекає християнські звичаї». Тмуторокань згадується теж у списку єпископських престолів Ґотської епархії в 9 ст. Про Св. Письмо і Псалтир «на руській мові» у Криму згадує Житіє Св. Константина. Тмуторокань входить у 10 ст. у склад Київської держави і аж до заливу її азійськими кочовиками в 12-13 ст. залишається найдальше висуненим східнім форпостом Київської Руси і пристановищем «ізгоїв» — руських князів, що втратили свої княжі столи на користь інших володарів.

Під кінець 9 ст. на території пізнішої Київської держави живуть такі слов'янські племена: українська група — поляни, сіверяни, деревляни, дуліби (волиняни), білі хорвати, уличі й тиверці — що становлять ядро та політично-культурну базу Київської Руси; білоруська група: друговичі й кривичі; московська група: радимичі й в'ятичі; новгородські словени. Крім них цю територію заселює велике число фінських та литовських племен.

В другій половині 9 ст. варяги на чолі з Рюриком, підбивають новгородських словенів, частину кривичів та сусідні неслов'янські племена. З новгородської бази починається експанзія Дніпровою дорогою на південь, на українські землі. Десь біля 882 р. Олег «Віщий» займає Київ та кладе основи під розбудову Київської держави, в якій зайшлий варязький елемент швидко асимілюється слов'янством, що переносить у Київську добу свої прадавні політичні та громадські традиції й інституції.

ТЕРИТОРІЯ Й НАСЕЛЕННЯ ДЕРЖАВИ

Державна територія Київської Руси постепенно поширючись із свого ядра — Києва та полянської землі, досягає найбільшого розміру за панування Володимира Великого, охоплюючи не тільки усі українські, білоруські та московські племена, але й цілий комплекс фінських, литовських та тюркських племен. Хоч у 11 - 13 ст. ця територія залишається майже незмінною, вона розпадається на низку окремих територій-земель із окремими, хоч подібними, державними органами, які чим далі, тим більш номінально визнають зверхність Києва, задержуючи одначе спільні політичні, релігійні та культурні традиції.

Населення Київської Руси не виявляє ще в цю добу замкнених в собі кляс-станів. Хоч після ліквідації племінних князів княжа влада належить виключно родові Рюриковичів, перехід із селянства у міщанство чи у боярську дружинну верству залишається можливим. При зрості великих боярських землеволодінь ,вільний хлібороб — «смерд» (мабуть від іранського «мард» — муж) залишається

все ж таки основним елементом населення. Хліборобство, в меншій мірі — ловецтво та бджільництво, являються основою господарки тієї доби. Давній патріярхальний рід у сх. слов'ян розкладається на великі родини (верві) мабуть ще до створення Київської держави. Паралельно з цим проходить відділення ремісництва від хліборобства і економічне та соціяльне зрізничкування населення, якого заможніша верства — багаті власники та купці здобувають панівне політично-громадське становище. Ще до приходу Рюриковнчів завмирає більшість старих городищ — укріплених жител великих родин. На їх базі або на нових, вигідніших для зв'язку й торгівлі, місцях виникають міста-городи, де концентрується племінна власть, племінні князі, аристократія-бояри та віче. Виростають відкриті селища, зростає ремісництво й торгівля.

В добу Київської Руси соціяльно-економічне зрізничковання населення продовжується. Соціяльну драбину княжої доби, характеризовану різним правним становищем окремих груп, складають (з гори в низ): бояри й дружина; церковні люди; гості (тобто чужинецькі купці) та місцеві; «чорні люди»: тобто ремісники, незаможні міщани; ізгої (безземельні селяни); закупи (тобто пів-вільні громадяни, що самозаклалися вірителеві аж до відроблення боргу; рабн (холопи, челядь).

УСТРІЙ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

Розглядаючи державний устрій Київської Руси, ми мусіли б перше зупинитися над назвою держави. Таку назву знаходимо на вступі «Повісти временних літ» і в договорах Олега, Ігоря та Святослава з греками: — це «Руська земля». Назву «Русь» виводять учені з різних джерел. Найбільш одначе правдоподібні дві теорії: одна, яка вказує на скандинавське походження назви Русь, яку мали б принести варяги; друга теорія з'язує назву Русь із Київщиною та полянами.

«Земля» виступає в княжі часи у подвійному значенні: як назва цілої держави Рюриковичів, та як назва складової, удільної держави (Чернигівська земля, Галицька земля і т. д.), що здебільша вміщається в кордонах колишньої племінної території. Менші князівства виступають під назвою волостей.

Двояке значення назви «земля» викликане неодностайним характером Київської держави, яка складалася із низки «земель», об'єднаних зпочатку під владою київського князя, пізніше майже незалежних, правлених різними лініями роду Рюриковичів. Треба пам'ятати, що своєрідність окремих племен не затрачується повністю в Київській державі. Із занепадом цієї держави, започаткованим подолом її між синів Ярослава Мудрого, відосередні тенденції земель, разом із амбіціями правлячих у них князів, приводять до майже повного їх усамостійнення.

Політичне життя кожної землі концентрується довкола столичного города, всі ж інші «молодші» міста — «пригороди» беруть посередню а то й пасивну участь у державному житті. Своїм устроєм, землі, зокрема в 12 - 13 ст., виявляють чимало прикмет античних міст-держав; не випадково тогочасні скандинавські джерела називають Русь країною городів — «Ґардарікі».

Еволюцію державного устрою Київської Руси можна умовно поділити на дві фази. В перший період (до смерти Ярослава Мудрого в 1054 р.) Київська держава виявляє прикмети монархії, з деяким впливом аристократичного елементу — дружини й бояр. Київський князь, хоч і саджає своїх синів чи намісників у віддалених племінних землях, залишається беззаперечним сувереном, якому повинуються всі менші князі. Правда, двічі, після смерти Святослава та Володимира, державою захитують братовбивчі війни князів за провідний київський престіл, але ліквідація чи присмирення конкурентів сильнішим князем задержує зверхність київського князя.

Другий період (1054 - 1240) характеризує (за кількома вийнятками, як нпр. період Володимира Мономаха) послаблення центральної влади, зріст сили віча (у Києві й Новгороді), бояр (у Галичині) та частинне або повне усамостійнення окремих земель. Під кінець 12 ст. Київська Русь фактично являється державою держав, чи радше вільною федерацією десяти земель: Київської, Чернігівської, Переяславської, Волинської, Галицької, Полоцької, Смоленської, Новгородської, Суздальської та Рязанської.

Княжі з'їзди (снеми) стають не дуже то успішним органом державного об'єднання, хоч моральну зверхність київського князя продовжують визнавати ще якийсь час інші князі.

Важливим фактором цієї еволюції устрою Київської держави була система спадкування княжих престолів. В її основу лягла ідея, що Руська земля являється власністю, чи радше спільною «отчиною» роду Рюриковичів. Кожний член роду мав право на «уділ», залежний від його старшинства у родовій лінії. Ця система т. зв. «ліствічного восхожденія» клясифікувала окремі землі по старшинству; Київ вважався центральним і найважливішим княжим престолом; другим з черги був Чернігів; третім Переяслав; потім Смоленськ, Володимир (Волинь) і т. д. Чим вище становище займав даний князь у родовій лінії, тим важливіший одержував він престіл. Смерть одного князя приводила до пересувки усіх менших князів, смерть київського князя викликувала загальну пересувку князів. Другий по старшинству князь, що досі сидів у Чернігові, переходив у Київ; переяславський князь перебирався у Чернігів; Смоленський у Переяслав і т. д. Діти кня-

зя, що вмер передчасно, не діждавшись своєї черги у спадковій драбині, втрачали право на «уділ» та ставали «ізгоями».

У практиці система «ліствічного восхожденія» рідко коли здійснювалася, зокрема занепадає вона із великим розмноженням Рюрикового роду та розпадом його на окремі родини-лінії. Теоретичну рівноправність князів, принцип старщинства, у практиці починає випирати право сильнішого. З кожним новим поколінням визначити старшинство окремого князя стає надто скомплікованою справою, зокрема після введення під кінець 11 ст. принципу, що найстарший син першого брата має рівні права із своїм третім стриєм (четвертим братом). Сваволя нэвдоволених молодших князів та ізгоїв, численні княжі міжусобиці за престоли (з наводженням чужинецьких союзників), а врешті спротив окремих земель, що прагнули стійкої влади та власної княжої родини, приводять під кінець 11 ст. до заломання принципу родового старщинства. В 1096 р. київський князь Святослав Із'яславович скликає до Любачева снем (з'їзд) князів: «да поряд положимо Руській землі пред епископи, і пред ігумени, і пред мужі отець наших, і пред людьми громадськими, да бихом оборонили Руськую землю от поганих». З'їзд рішає «кожного да держить отчину свою». Новий отчинний принцип не виявляється одначе зовсім ефективним. Не помагають нові з'їзди (1100 — Витичів, 1103 — Долобське Озеро) і «цілування хреста» — право сильнішого продовжує вирішувати питання наслідування земель. Київ, хоч без колишньої могутности, продовжує манити своїм багатством та вчорашньою славою амбітніших князів. В 1169 р. суздальський князь Андрій Боголюбський захоплює та рабує Київ, щоб блиск і колишнє значенння «матері городів руських» перенести на Суздаль та зробити його пануючим городом у Руській землі. В 1203 р. чернігівські Ольговичі при помочі Половців вдруге громлять Київ. Татарський хан Бату завдає в 1240 р. третього і найважчого удару Києву та закінчує існування Київської держави. Політичний і культурний центр Руси-України пересувається на захід, у Галицько-Волинську державу, що продовжує та розвиває у тіснішому контакті із західнім европейськими напрямами політично-культурні традиції Києва у напрямі февдалізму із сильним впливом аристократичного елемнту — бояр. Відокремлені білорусько-новгородські землі розвиваються в напрямі городових республік, базованих на принципі прямої деомкратії, із доволі значним впливом купецької верстви. Суздальсько-московські землі розвивають прикмети централістичної абсолютичної монархії, що стає значним фактором у пізнішій експанзії Московщини. На центральних українських землях віче, як орган місцевої громадської самоуправи, переживає руїну княжої держави та відроджується за часів козаччини у своєрідних формах широкої запорізької демократії.

КНЯЗЬ

Розглянувши в загальних рисах еволюцію державного устрою Київської Руси-України, переходимо до обговорення окремих його елементів. Такими являються: князь, дружина-бояри та віче.

Як вже згадано вище, варяги застали у східньослов'янських племен уже доволі розвинену політичну організацію, очолену племінними князями та зосереджену довкола племінних городів. Рюриковичі підкоряють на протязі 9-10 ст. ці племена, накладають дань, та ставлять племінних князів у залежність від київського князя. Але вже в половині 10 ст. князі з роду Рюрика та їх намісники: тисяцькі, бояри, посадники — займають місце племінних князів, а племінну організацію заступають нові територіяльні одиниці — удільні князівства.

З початку було дві головні функції князя, а саме: справедливі суди та оборона землі, якої населення платить дань та постачає «воїв».

Родинні стосунки являються основою ранньої державної організації Київської Руси. Племена платять дань від «дима» (тобто двора) чи від «рала», хутрами, медом, воском та іншими продуктами, а іноді й «шелягами». Візантійськиий цісар Константин Багрянородний розказує, як у листопаді київський князь вирушає з дружиною у племінні землі на «полюддя», де «кормляться» усю зиму. З весною, коли розтопиться лід на ріках, вони повертають з данню до Києва, навантажують нею судна-однодеревки та виправляють на продаж у Візантію. До часів кн. Ольги дань правдоподібно збирається самими племінними князями чи іншими місцевими органами самоурядовання. Після трагічної смерти Ігоря, надмірна експлуатація яким деревлян привела до бунту цього племени, Ольга переводить реформу данничої системи, встановляючи адміністративно-податкові пункти у племінних землях із княжими агентами, що займаються прямим збиранням дані. Ця реформа супроводжається майже повною ліквідацією племінних князів.

З часом влада князя поширюється на: видавання законів (уставів і уроків), звичайно за участю «старшої дружини», видатніших бояр та адміністративно-військових урядників — тисяцьких; міжнародні зносини; адміністрацію та йменовання адміністративних і судових урядників; пєля прийняття християнства на участь в церковній управі та патронат над церквою. Разом з тим князь безпосередньо управляє своїми посілостями. Княжа сила базується на постійній дружині, яка єднає в собі функції почоту, ґвардії та прибічної ради і постачає із своїх рядів адміністративних та судових урядників. Початково переважно варязька дружина слов'яні-

зується. З часом вона, зокрема її провідна частина, осідає на землю, зливаючись із земським боярством. У час війни князь скликає народнє ополчення — «воїв». До його прерогатив належить ініціятива й загальний провід військових походів, заклик молодших князів у похід; обов'язок останніх з'явитися на заклик київського князя із своїми дружинами.

Хоч теорія священного характеру княжої влади не прийнялася в Руси, князь — нетикальний. Ніхто, навіть найвизначніший споміж бояр, не сміє посягати по княжу власть. Монополь влади належить членам роду Рюрика.

Київський князь являється головою роду Рюриковичів. Йому прислуговує право розділювати волості, виявляли ініціятиву для спільних дій, розсуджувати родові спори між князями.

Моральний обов'язок князя радитися із дружиною-боярами. Часами на раду запрошували князі вище духовенство та представників громади. Літопис вказує на існування звичаю заприсягати бояр на вірність князеві.

Як в Зах. Европі, так і в Київській Руси, княжий двір поєднує в собі приватні господарські та державні функції. Двоорецький не тільки управляє княжим двором, але й заступає князя у важливих функціях та являється його найближчим дорадником. Воєвода — проводить в заступстві князя його дружиною. Стольник виконує одночасно господарські та дипломатичні функції. Важливу функцію має конюшний, в якого функції входить постачання княжого війська кіньми. Від нього залежить сила основної частини княжого війська — кінноти.

Мечник — мечоноша мабуть завідував князівським арсеналом. Печатник, якого функції особливо розвинулися у Галицькій землі, не тільки являється секретарем князя, але й канцлером князівства. Тивуни (тіуни) та отроки не тільки являються приватними управителями й наглядачами княжих посілостей, але й судовими та адміністративними урядниками в державі.

Місцева адміністративна організація репрезентована посадниками по містах та волостелями по волостях. Паралельно з ними існує, зокрема по імістах військово-адміністративна організація, базована на десятинному принципі, із тисяцькими (адміністративно-військовими начальниками в більших осередках), соцькими (отаманами) й (війтами). Ця організація мабуть збереглася із давніших часів. В час, коли деякі урядники, як посадники, волостелі й тивуни одержують владу від князя й його репрезентують громаду, хоч у практиці їх призначає князь. Правдоподібно колись їх вибирав народ.

З прийняття християнства нового князя благословляється церковними достойниками, які й приводять громаду до присяги на вірність князеві. З розчленованням держави, зростом конкуренції між князями за престоли та загальним послабленням князівської влади, призначення князя перестає бути виключною прерогативою роду Рюриковичів, функцією системи «лествічного восхожденія» чи правом сильнішого між князями. До голосу приходить київське віче, яке починаючи від революції 1068 р. іноді скидає та вибирає князя (зпоміж членів Рюрикового роду), заставляє їх «цілувати хрест» на дотримання складеної з вічем умови («ряд»), забирає голос у питаннях державої політики та оборони землі.

Князь другого періоду Київської держави (доби роздріблення на окремі самостійні землі) тісніше зв'язується із своєю землею, намагаючись пустити коріння у своїй отчині. Якщо він бере участь у складних політичних чи військових акціях, як нпр. захоплення київського, чи іншого престолу, походи і т. п. — свою силу черпає він у своїй отчині, туди повертається у випадку невдачі. Це, природньо, збільшує вплив місцевого населення на княжу владу та заставляє князів присвятити більше уваги справедливим судам, обороні землі та її розвиткові.

(Докінчення буде)

З українського життя

ЗВЕРНЕННЯ ДО ЧЛЕНІВ ОДВУ ТА БРАТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ДО ЧИТАЧІВ НАШОГО МІСЯЧНИКА

Нашим прагнення є не лише давати відомості з українського життя на еміґрації, але теж відповідними насвітленнями й коментарями виявляти ті його внутрішні прояви й властивості, що не завжди впадають в око. В реалізації цього свого прагнення ми можемо мати успіхи тільки тоді, коли наші Вш. Читачі, і прихильні нам і неприхильні, не лише подаватимуть завваги з місць, з діяльности поодиноких осередків, але коли ставитимуть нам запити в різних справах, вимагаючи докладніших з'ясувань наших поглядів. Ми зо свого боку постараємося відповідати вичерпно.

ПЕРШІ ТИЖНІ ПІСЛЯ КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Хоч минуло вже пару тижнів від закінчення Шостого Конґресу американських українців, то всетаки, як нам пишуть з місць, довкруги нього ще далі ведуться гарячі дискусії, а нераз й суперечки. Це й зовсім зрозуміло. Цей Конґрес був направду переломовий своїм характером. Хоч не вдалося ще ввести звітів органів УККА, поодиноких виступів, а насамперед дискусії у відповідні рямки й сконцентрувати їх на центральних проблемах нашого життя, то всетаки доконано основного перелому: закінчено раз на завжди безкритичне славословіє різним персонам, а пробито шлях отвертій, мужній і здоровій критиці. Правда, від того зробилося «тоскно» під серцем різним нашим маломіщанам, яким прямо незрозуміло, як це можна говорити цілу правду й то прямо в вічі, але тим не менше це стало фактом. І ми є певні, що на черговий Конґрес ВШ Делеґати приїдуть не з буйними фразами і окликами «на честь і славу», але з докладним розглядом і оцінкою пробробленого і власне тим виповнять майбутній Конґрес. І на підставі того ми будемо знати не лише, що ми зробили а чого ні, але теж будемо в стані обговорити річеві пляни на майбутню каденцію й застановитися над тим, як їх перевести в життя. До речі мала пригадка: про такі пляни на цю каденцію ані не говорено, хіба дехто спорадично цю справу видвигнув, ані рішень у тих справах не винесено. І це є дуже зле. Обставини міняються занадто швидко, зміни настають занадто скоро й навіть несподівано й ми не можемо собі позволити ані на танець довкруги пережитих проблем і тем, ані тим більше на самозаколисування.

На іншому місці є стаття одного з наших співробітників, що займається Шостим Конгресом і тому ми цікавих відсилаємо до неї.

Є ШКОЛИ — НЕМАЄ СТУДЕНТІВ

Питання майбутнього нашої еміґрації і питання її ролі в визвольній боротьбі і політиці українського народу повністю залежить від випродукування нами відповідної провідної верстви нашої еміґрації І тому питання молоді, а зокрема питання високошкільної молоді є гранню, з якої слід починати й усі наші міркування, а ще більше всі пляни роботи на майбутнє. На жаль, ми в тій ділянці не використовуємо всіх наявних можливостей. Оце недавно в пресі поміщено звернення до студіюючої молоді, щоб вона використала предкладані нам стипенндії на навчання в одному з найвідоміших европейських університетів в Лювені, в Бельгії. В цьому зверненні стверджено, що брак охотників на безкоштовне навчання і життя в студентських гуртожитках. Подібне бачимо й на американському терені. І тут не використовують наші люди всіх можливостей, які є направду величезні. І тому кожна місцевина, кожен осередок, кожна навіть найменша громада мусять вважати обов'язком і честю мати в себе якнайбільше студіючої молоді, та в цьому напрямку поробити відповідні зусилля.

ІСТОРІЯ, ІДЕОЛОГІЯ, ПОЛІТИКА ОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Дуже відрадним явищем є, коли організації й рухи відзначають діяльність, заслуги, а в випадку померших пам'ять своїх діячів. Тому треба привітати намагання гетьманців відзначити десяті роковини трагічної смерти бл. п. Павла Скоропадського. З цієї нагоди «Громадський Комітет» в Нью Йорку видав «проклямацію», з якої довідуємося про цілий ряд речей, що вже такими відрадними не є. Отже насамперед з історії: «І силу ту репрезентує нащадок з Династії Рюриковичів — Гетьман Павло.» Ось тобі й на! А бідняги, українські історики розписувалися про вимертя цієї нашої древньої династії, про загибіль цього нашого, скажім, біблійного роду. А тут виявляється не так: Громадський Комітет в Нью Йорку своїми науковими роботами виявив, що «Рюрикович» Павло правив Україною кілька місяців в 1918 р., доки його український нарід не скинув за, ужиймо модного слова, непередрішенство, тобто віддавання України Москві, а, очевидна річ, черговий «Рюрикович» Данило очікує в Лондоні на обняття Стола Найстаршого Державного Правителя на Сході Европи. І ще далі прикра історія: «У перший раз, після упадку Гетьманщини Хмельницького, козаки і хлібороби пробують у власній Державі встановити порядок». Еге ж, «козаки і хлібороби в уласній державі», а що ж сталося з іншими суспільними верствами тодішньої У-

країни? Не була це їхня «власна держава»? Виходить, що таки не була, коли селяни, не ті «хлібороби», що мали тисячі десятин землі, і інтелігенти, ремісники і робітники ту «власну державу» з московськими міністрами, московськими генералами, московськими білогвардійцями і московською урядовою мовою розігнали. Це, так сказати б, декілька слів до історії. До всього, що в тому «проізведенії» написано постави зайняти не можна, бо є в ньому й ніде невідомі цитати й відклики на неіснуючі документи й подібні численні «історії». Але хочеться сказати словечко про т. зв. ідеологію гетьманського руху. Вона клясократична. То значить на місце, скажім образово, пануючої кляси червоних безштаньків хоче впровадити панування кляси зі запрасованими штанами. Панування кляси над народом. Яким правом? Про право ніхто не питає. А до того перегорніть сотні сторін капітальної й направду величезної роботи бл. п. Вячеслава Липинського «Листи до братів хліборобів» і побачите, яка та ідеологія давньоминула, як вона відбиває пройшле, яка вона музеальна і як вона є повним протиріччям до сучасного світу і стану сучасної України. Ця ідеологія хоче пхнути український нарід хиба принаймні на п'ятьдесять років взад і, відкинувши все, що передове сьогодні — вчених, техніків, робітників і т. д., — оперти державну владу на землевласниках і їм подібних. Як в Індокитаю, чи Філіпінах!

А політика? На словах «Держава», «християнський Захід», «Любов» і «Правда», а на ділах звичайне собі самсобіпанство, невключання в загальнонаціональний фронт, пильнування виключно групових інтересів.

КУДИ ВОНИ ЙДУТЬ?

Відзначувати щорічно роковини трагічної загибелі двох великих провідників українського народу і символів двох етапів визвольної боротьби, Головного Отамана Симона Петлюри й Основоположника Українського Націоналістичного Руху Євгена Коновальця, ввійшло в нашу національну традицію. Кожна громада робить це по своїм силам. Робила це й українська громада в Нью Йорку. Робила колись, але тепер вже не робить. Відділ Українського Конґресового Комітету в тій метрополії в руках бандерівців і їх союзників. І ось вони, мавши монополь влади у своїх руках, рішили цього року відзначити тільки роковини смерти Гетьмана Павла Скоропадського. В тій цілі ООЧСУ, СУМА, АПАБН (Американські Приятелі АБН) та гетьманці, взявши до себе розбивацький т. зв. «Український Самостійний Золотий Хрест», (як відомо, організацію ту створили деякі людці, що розбили велику й заслужену організацію «Український Золотий Хрест») створили спільний комітет, вони ж собі й дали протекторат Відділу УККА і дня 22. травня, власне напередодні річниці смерти Петлюри й Коновальця, влаштували відзначення смерти Скоропадського. Вибрання якраз цієї травневої дати, та ще й промовчання зовсім роковин смерти обидвох Вождів мають свою особливу вимову. Це є факт, який кричуще заперечує всі деклямації бандерівців про «їхній «революційний націоналізм» і це треба собі запам'ятати. Тимбільше, що... гляди нижче!

І ЩЕ РАЗ КУДИ ВОНИ ЙДУТЬ?

З преси відомо, що перед кількома тижнями відвідав своїх канадійських прихильників і членів Степан Бандера, що прибув в товаристві одного з найближчих співробітників Степана Ленкавського. Українська преса, що згадала про те, або задоволилася самою згадкою, або старалася зменшити значення цього факту. А на нашу думку цей факт в українському житті на еміґрації далеко не маловажний. Не тому, що ми занадто перецінюємо сили й спроможності людей Степана Бандери, а тому, що обговорені там справи й винесені рішення заторкують цілість нашого життя. А з досвіду знаємо, що те середовище намагається свої прагнення й свої рішення перевести в життя за всяку ціну, не рахуючись зі загальним добром, а ще більше зі загальною опінією.

Насамперед треба відзначити, що бандерівське середовище змінило свій погляд щодо розвитку міжнародних подій. Дотепер в ньому обов'язувало твердження, що ось-ось і буде міжнародній конфлікт, третя світова війна і що їм треба повторити у другому виданні 1941 рік. На цій канадійській конференції стверджено, що події не розвиваються згідно бажанням і треба врахувати довший мир і до цього застосувати свою роботу. З цього й виросла основна напрямна конференції: підготовити й перевести посилену акцію за здобуття пануючої ролі в українській еміґраційній суспільності. І для того здобувати перевагу в усіх ділянках громадського життя, та по змозі опановувати всі інституції. При тому в різних ділянках творити власні партійні інституції, хоч вже такі самі є і обслуговують як слід громадські потреби. Особливий натиск положено на творення партійного народного шкільництва, що мало би на меті відібрати дітвору зпід впливу існуючої на еміґрації загальногромадської шкільної системи та придбати партії нарибок. Так само положено дуже сильний натиск на творення партійних таборів для молоді, роблячи конкуренцію таким організаціям як нпр. «Пласт». Своїм людям доручено «маркувати себе в «Пласті», але особливої активности там не розвивати. Теж стосується спорту. Доручено всюди творити партійні спортові організації й клюби. Такий сам натиск поставлено на справи господарського характеру. Їх мають ставити всі теренові клітини, а базою мають бути терени ЗДА, Канади й частинно Англії. Парадоксальною є настанова ставити культурну роботу в партійній, чи груповій площині. Рішення в цій справі, з огля-

ду на їх абсурдність, дуже туманні. Зате дуже яскраві рішения з політичної діляики. Серед них на першому місці ствердження, що т. зв. «Двійка» і ЗПУГВР, що стоїть за нею, чи радше ідентифікується з нею, в останньому конфлікті розбиті. Вони, на думку учасників конференції, не лише не здобули тереиу, але під насильними протиударами бандерівців захиталися в собі, розгубилися і перестали бути на довший час противником. Значить на тому відтинку слід привести до зглядного спокою, але при якихнебудь спробах «Двійки» і ЗПУГВР пожвавлення діяльности навальною атакою знов їх розбити. Виявилося теж, що бандерівські провідники з Европи не захоплені задалеко посуненим співжиттям і навіть дуже часто злиттям з гетьманцями. Ці справи доручено взяти під контролю. Основне вістря в українському політичному житті на еміґрації звернути проти УНРади. З нею звести головний бій. Положити натиск на використання на цьому відтинку існуючих контактів зі Селянською Партією. А найголовніше: не переставати робити напружених заходів, щоб ослабити позицію ОУН в УНРаді, та старатися відтягнути її звідти. Робити це всяким коштом і одночасно заходами в горі і в иизу. Хоч була дискусія, що ж позитивно протиставити УНРаді, то рішення не винесено. Переконанням учасників конференції, яка, до речі, мала дуже широкі повновласті була й надалі обов'язує ставка на монопартію, тобто на організацію під проводом Степана Баидери і евентуальне групування інших сил довкруги неї.

Не можиа сказати, щоб бандерівці не навчилися в дечому. Навчилися вони, що їхия агресивна, лайлива й непристойна тактика не веде до мети. І тому після дуже довгих і вичерпних дискусій, у яких заторкнено й обговореио цілий ряд різних подій і випадків, рішено замінити тактику. Перейти на наголошувания згоди, противників не атакувати за гостро, щоб «не розбуджувати їх», не бити усіх зразу, прикидатися бажанням видвигати спільний загальнонаціональний фронт і тим подібне. (Одначе на ділі вже в перших виступах після цієї конференції бандерівцям не вдалося застосувати нової тактики. Маємо на увазі Шосту Конвенцію Українського Конґресового Комітету в Америці. «Вовка» потягнуло в ліс» і бандерівці повелися, як і завжди передтим).

Дуже убого й незначно виглядала дискусія ідеологічиих і світоглядових питань. Було це типове еміґраційне молочення давно вимолоченої соломи. Підтверджується при тій нагоді, що провідні люди на еміґрації з побуту на еміґрації не користають, в контакті з новими течіями вільиого заходу не стоять і про нові здобутки науки і взагалі людської думки непоінформовані. І через те дискутують так, як дискутували з нагоди цієї конференції: пережовують давно сказане й написане, пережовують гірше, як воно було зроблене колись, а коли приходиться рішати, тоді виходить пустомельна нічого незначуча, тривіяльна фраза. Впрочім майбутня публікація деяких матеріялів тих конференцій (канадійська була одною з циклю переведеного на комплекс організаційних справ того середовища), говоритиме за себе.

Можна сказати, що надзвичайну вагу мали оцінки й погляди на краєві справи, на положення в краю, стихійний спротив українського населення і його визвольну боротьбу, та врешті на стан, ролю й можливості організованої політичної боротьби там. Одначе ми не вважаємо себе в праві про бандерівські оцінки й постановку в тій ділянці говорити публічно. Хай вони скажуть, що вважатимуть за потрібне, а тоді ми зможемо зайняти до того своє становище. Але боїмося, що те, що вони в тій ділянці опублікують, буде звичайною, трафаретною фразою, що матиме на меті радше замаскувати властивий погляд, ніж його відважно публічно спрезентувати й оборонити.

КОРОТКА ІСТОРІЯ

ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ЗОЛОТОГО ХРЕСТА 14-го ВІДДІЛУ В ДІТРОЙТ, МІШІҐЕН.

Жіночий рух украіиок в Америці датується досить давно, яких 50 — 60 літ тому. Як відомо, початково наш нарід не думав поселюватися на стало в Америці, тільки заробивши дещо гроша, вертатись назад в Україиу і таким робом поправити свою незавидну долю. Тому початково було дуже мало таких еміґрантів, які б спроваджували до цієї країни своїх рідиих. Аж коли життя українців сяктак усталилось, почали нові еміґраити поселюватися настало, почали иабувати свої власні доми, будувати свої церкви, а згодом і світські устаиови, народні доми й школи. І від того часу поставали також жіночі організації.

В початках, украіиське жіноцтво працювало в більшій мірі для церков, полишаючи громадські справи на боці. Аж коли цей иапрямний рух показався невистачальним, приступлено до організування світських установ.

Українським жінкам на еміґрації можна багато завдячити. За їх поштовхом повставали в ЗДА Рідні Школи, будьто при церквах чи народніх домах. Жінки перші побачили загрозу винародовлення своїх найменших.

Також жінкам можна завдячити основаиня хорів та аматорських гуртків.

Тому, що жіноцтво в громадській праці більш ін-

тензивне як чоловіки, організування йде дальше вперед нестримио й сьогодні нема в Америці місцевости з українським населенням, де не було б жіночої організації.

Жіики поставили під наші організації сильний фундамент і своєю активністю піддержують його дальше. Не даром українська пословиця говорить, що «жіика піддержує три угли хати»...

Слід зазначити, що зпоміж нашого жіноцтва тут на американській землі виростають нові кадри свідомих і здібиих одииниць, як політиків, міських радних, редакторок, музиків, лікарок, малярок, письменниць і інших визначних громадяиок, котрими ми можемо гордитись, бо вони приносять славу й для України й для нашої прибраиої батьківщини Америки.

Колесо здобутків українського жіноцтва котиться стало вперед...

***

Відділ Організації «Український Золотий Хрест», що носив попередньо назву «Український Червоний Хрест», був зорганізований у Дітройті 21. лютого 1937 року. Одначе тому, що «Червоний Хрест» є інтернаціональною організацією, яка працює на широку скалю у всіх країнах і є під покровом даної держави, «Український Червоний Хрест» зміиив назву на «Український Золотий Хрест».

Постання оргаиізації «Червоного Хреста» пояснювалося тим, що українським жінкам слід працювати більше для визвольної справи й української поневоленої держави та свого народу, розкиненого по цілому світі.

Назву «Українського Золотого Хреста 14 Відділу» принято в травні 1939 року. Одначе історія діяльности Золотого Хреста датується від 21. лютого 1937 року, коли скликано перші наради.

Товчком до цих жіночих иарад була «Організація Державиого Відродження України» (ОДВУ). Наради відбувалися в Українській Мішігенській Лізі (на західній стороиі Дітройту) під проводом голови ОДВУ Василя Буґери. Справу в загальному реферував Володимир Дідик. Між іншим він сказав що:

а) «Червоний Хрест», коли зорганізується, буде гуманітарною оргаиізацією, б) працюватиме для України й для української справи в загальному і, в) буде існувати при ОДВУ і звідти буде одержувати піддержку.

І так дня 21. лютого 1937 року зорганізовано 14 Відділ УЗХ, при організації ОДВУ у Дітройті. Ціль організації була: помагати визвольній справі морально й матеріяльно, помагати борцям за волю України, інвалідам, Рідній Школі, політичним в'язням і іншим нашим організаціям переважно в старому краю.

До 14 Відділу УЗХ вписалося тоді одинадцять жінок. Відділ приняв ім'я української героїні Ольги Басараб, яку в ганебний спосіб замордувала польська поліція у Львові.

На цих зборах вибрано також першу тимчасову управу, а це: Анна Левкут — голова, Анастазія Дідик — рекордова секретарка, Оксана Ващук, Анна К. Михальчук і Агафія Таманчук — організаторки.

Відділ 14 УЗХ ніоли не мав великого числа членів, зате відзначався рухливістю, підприємчивістю й великим самопожертвуванням. Доказом цього може бути сума зібраних в протягу 17-ти літ грошей, які призначувано частинами (про що мова буде пізніше) на різні громадські й харитативні цілі. Отже за час свого існування Відділ зібрав дол. 17.005.73.

Дня 4. березия 1937 року загостив до Дітройту представник ОУН з Европи Омелян Грибівський, який в своїй промові до жінок вказав на працю жіночих організацій у старому краю, на громадському, культурному й політичиому полі. Він сказав, що жінки в старому краю в нічому не уступають чоловічій праці.

«Тому» — говорив він — «Організація Червоного Хреста» в Америці є конечно потрібна, бо тут у вільній країні можна багато більше зробити доброго для України, як у старому краю, де ворог замикає уста нашим установам. Але все таки українські жінки борються враз з мужчинами проти спільного ворога нашої Батьківщини».

Крім Омеляна Грибівського 14. Відділ УЗХ мав честь вітати в себе й інших промовців і визначних людей як: проф. Грановського, місто-голову Української Національної Ради інж. Дмитра Андрієвського, Стефанію Галичин, інж. Осипа Бойдуника й письменницю Галину Лащенко — організаційну референтку ГУ УЗХ.

Український Золотий Хрест за час свого існування жертвував на такі цілі: на будову Українського Народного Дому в Дітройті, на Дім ім. Лесі Українки, на будову Українського Народного Дому в Виндзорі, для Закарпатської України, раненим Карпатським Січовикам, на друкарські машини журналу «Україна», на Інформаційне Бюро у Вашинґтоні, на збігців з Рідних Земель, на українську школу в Модржанах, для ЦУ ОДВУ, на журнал «Тризуб», на збігців у Франції й Швайцарії, для Американського Червоного Хреста, на місцеву пресу «Батьківщина», на інтернованих збігців у Франції й Швайцарії, на пресовий фонд «України», для Українського Конґресового Комітету, на «Комюніті Чест», на скитальців в Німеччині, на Рідну Школу в Старому краю, для ЗУАДК, на з'їзд ОДВУ, на ветеранський шпиталь в Бетел Крік.

УЗХ Відділ 14 співпрацював у всіх імпрезах і святах з іншими організаціями, помагаючи також матеріяльно. Кожного року Відділ дає поважний да-

ток на Різдвяні дарунки для бідних американських дітей. Крім того членкині помагали американському «Червоному Хрестові» шиттям. Найбільше годин праці, бо аж 675, дали такі членкині: М. Стружовська, А. Левкут, М. Семеґен, С. Федик, К. Ващук, А. Любінська і А. Петрик.

Коли повстала Карпатська Україна, членки УЗХ занялися збіркою одежі й грошей і тоді вислано 800 фунтів пакунків з одіжжю в Карпатську Україну. Збіркою займалися майже всі членки без огляду на час і заняття. При цьому багато помагав Андрій Котович, який їздив своїм автом і звозив набрані речі до У. Н. Дому.

Праця УЗХ почалась в кількох напрямках. Головною метою було придбання фондів на намічені цілі. Тому влаштовувано бінґа, товариські стрічі. Гарний прибуток давала також коляда. Одначе це не могло бути головним змістом роботи. 14 Відділ дбав про культ.-освітні потреби своїх членок і працював і в тому напрямі. Скоро створився при Відділі аматорський гурток, що став давати вистави. Під режисурою Катерини Луцейко, артистки Українського Театру в Нью Йорку, виставлено п'єси «Душогубка», «Нечиста Сила» і «Поцілунок Юди», а під режисурою Степана Курилова оперету «Чорноморці», «На перші гулі», «Сотниківну», «Двадцять дочок на відданні» і «Живі Покійники». Із цих театральних вистав слід спинитись довше над оперетою «Чорноомрціц», до якої Степан Курилів приготував музику (1-ша, 2-га і 3-тя скрипка й челло), при фортепяні була Стефанія Андрухович.

Оперета «Чорноморці» під оглядом акторів, орхестри й матеріяльної користи — перейшла блискучо. Грали самі вибрані актори як: співак-соліст Ілля Косіковський, Павло Дуда, відомий артист-маляр і співак-соліст Роман Мараз, Наталка Котович, П. Рихлівська, Я. Курилова, Стружовський, Степанія Федик, Ґеня Волощук, Мирослав Лапчак і гурт. Орхестрою дириґував С. Курилів. Оперету повторено на запрошення у Виндзорі в домі УНО. Згадати треба, що С. Курилів ніколи не відмовився від помічної праці враз зі своєю дружиною для УЗХ. Чи намалювати які оголошення на підприємства, чи режисирувати яку театральну виставу, чи написати про працю УЗХ, він завжди радо брав на себе цей обов'язок.

Дальше 14 Відділ влаштовував Свято Матері як також День Батька. Уладжував академії в честь Ольги Басараб, разом з 37 Відділом СУА свято Лесі Українки. У 1947 році УЗХ святкував 10-ліття свого існування, на якому були навіть позамісцеві гості з Клівленду, Огайо і Виндзор, Канада.

Іван Атаманець, диреґент хору «Думка», завжди радо помагав зі своїм хором. При цьому треба згадати солістів, які часто виступали на сцені: Надя Атаманець, Петруся Золя, Галя Машталір, Ілля Косіковський, С. Зола і Олеся Рихлівська-Войтович, яка крім цього грала на піяні. Вирізнити треба Ольгу Совяк, солістку (ліричний сопран), якої ніжний голос в пісні «Засумуй трембіто» зворушував публику.

Стефанія Андрусевич (тепер замужна Гоменік) помагала багато зі своїм хором «а Капелля» при влаштовуванні концертів і академій, в яких вирізнялась солістка (високий ліричний сопрано) Лиліян Курилів. Стефанія Андрусевич-Гоменік є відомою в Дітройті дириґенткою хору й висококваліфікованою піяністкою.

Покійна Юлія Шустакевич, радійова коментаторка, письменниця, режисерка й солістка старалась працювати часто разом з 14 Відділом УЗХ в імпрезах, які влаштовував УЗХ. Вона написала й виконала з вибраними аматорами зворушливу п'єсу під назвою «Св. Вечір за залізною заслоною», яка зробила на слухачів потрясаюче враження.

Стефанія Федик, членка УЗХ, працювала щиро й віддано для Відділу беручи участь майже в усіх театральних виставах, колядах, співах і іншій праці. Вона хоч тут роджена, володіє прекрасно українською мовою.

14 Відділ живо відгукувався на всі почини української громади в Дітройті. І так у травні 1939 14 Відділ спільно з 34 Відділом з Гемтремку взяли участь у 900-літньому ювілею «Хрещення України», всі в одностроях. Кількатисячний похід жінок і чоловіків був дійсно імпозантний. Про це заговорила вся місцева преса з точним поінформуванням своїх читачів про українські справи. Всіх жінок в одностроях було тоді 70.

В часі війни 14 Відділ включив себе в роботу Американського Червоного Хреста, як уже було згадано. Також вислав 40 пачок для вояків українського походження й одержав від них листи з подякою. Закуплено спільно з Народнім Домом і вислано їм «Історію України» М. Грушевського англійською мовою, разом 100 примірників. Рівнож закуплено з Українським Народним Домом дві таблиці. Одну металеву, на якій вписані прізвища вояків українського походження з часу другої світової війни. Таблиця знаходиться в приміщенні Українського Народного Дому. Другу, шкільну таблицю, про яку старався п. Дячун, віддано в користування українським дітям.

Коли закінчилась війна й прийшли тривожні вістки про наших скитальців, 14 Відділ став співпрацювати з місцевим Відділом ЗУАДК при збірці харчів, одягу й грошей. Закуплено й вислано до Італії 15 пачок, разом 165 фунтів, шкільного приладдя для Рідної Школи на руки Архиєпископа Кир Івана Бучка. Письмова подяка Архиєпископа є в ак-

тах Відділу. Дальше членки висилали пачки гуртом і поодиноко для скитальців у Німеччині. Вислано харчі й одяг, а також ашуранси й афідавіти для родин і поодиноких осіб. Коли скитальці стали прибувати до ЗДА, 14 Відділ допомагав новоприбулим готівкою, устаткуванням, одягом на нове життя, а також радо допомагав у вишукуванні праці. З нових — вписалося около 15 жінок у члени, доповнюючи ряди Відділу та пожвавлюючи працю.

(Кінець буде)

ПОДЯКА ДЛЯ УЗХ Ч. 14 У ДІТРОЙТ, МІШ.

Хто скоро дає, той двіче дає!

Благословенна та установа, що на перший поклик подає руку допомоги українській школі на вигнанні, а тричі благословенні ті, що складають зі свойого тяжко запрацьованого заробітку пожертви на такі благородні цілі, як наука української мови нашим дітям на іміграції.

Звернувся я, як учитель української школи й дошкілля в таборі Езельберґ, Німеччина, до п. Омеляна Суховерського в ЗДА з проханням підшукати джерело матеріяльної допомоги для української школи нашого табору.

Пан Омелян Суховерський звернувся в цій справі до Головньої Управи Українського Золотого Хреста в Нью Йорку. Представивши незавидний стан нашої школи, та давши прочитати мого листа, в якім я з'ясував стан школи, знайшов у Головній Управі УЗХ зрозуміння, яка прихильно поставилась до справи й поручила відділові УЗХ в Дітройт, перебрати протекторат над нашою школою й дошкіллям.

Також відділ 14. УЗХ зо своєї сторони віднісся до цього діла дуже сердечно й щиро, виславши сейчас на цілий рік грошеву допомогу для нашої школи через ЗУАДК, який виплачує призначену місячну допомогу для нашої школи.

Хай мені, як учителеві української школи, буде дозволено скласти в імени українського цвіту — шкільної дітвори, їхніх батьків та в моїм імени, вислів найщирішої подяки всім тим, що так ласкаво й щиро заопікувалися шкільною дітворою.

Щире жертвуванн, совісне полагоджування установами й дбайливе виховування учителями дітей на місцях, є найкращою запорукою для збереження нашого найбільшого скарбу: нашої молоді, наших дітей та їхніх душ — поможи нам Боже!

Льонгин Комаровський
Учитель

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ ОДВУ

При чисельній участи членів відбулися звичайні річні Збори 20-го Відділу ОДВУ в Рочестері, Н. Й. Зі звідомлень членів уступаючої Управи, довідалися приявні члени Відділу, про ту велику працю, яку Управа на протязі ділового року виконала. Від ЦУ представником на повищих Зборах був секретар ЦУ д-р Михайлів, який привітав на вступі іменем ЦУ Збори та признав, що 20-тий Відділ належить до наших найкращих Відділів, якраз завдяки тому, що уступаюча Управа вміло розв'язала всі питання зв'язані з діяльністю Відділу. Зокрема заслуговує на відзначення той факт, що Управа через влучний підхід і розуміння ваги допомоги українським визвольним змаганням перевела успішні збірки на ту ціль через розпродання ювілейних значків з нагоди 25-ліття ОУН, як також збірку Одноцентового Фонду, що на протязі ділового року дала квоту 400 дол. Збірщиком тої акції Одноцентового Фонду був визначений Управою д-г Іван Павлик, якому представник ЦУ висловив рівнож щиру подяку. В дальшому в дискусії представник ЦУ ствердив рівнож з приємністю, що цей Відділ держав дуже тісний зв'язок з Центральною Управою потверджуючи отримання всеї переписки та виконуючи совісно і в час всі зарядження Управи. По короткій дискусії над звітами, уділено уступаючій Управі абсолюторію та приступлено до вибору Управи на черговий рік, яку очолив Вш. д-г проф. В. Каліцінський, як Голова, д-г П. Гринів — містоголова, інж. М. Прокопович — секретар. Дальшими членами Управи є друзі: інж. К. Малаховський, П. Дзюба, І. Павлик, І. Деркач, П. Шимін, М. Білик. Контрольна Комісія в складі: д-р А. Повх — голова і В. Зелез та С. Кричук члени.

На закінченні представник ЦУ забрав слово, в ко-

трому висловив подяку уступивший Управі Відділу і закликав членів нововибраної Управи, щоб ту позицію, на яку цей Відділ вибився, то є — на один з найкращих, як під оглядом чисельности та і діловости та діяльности, не лишень задержали, але щоб доложили всіх своїх зусиль повести ще більше і інтензивніше працю в черговому році.

По закінченні Зборів відбулася інформативна доповідь представника ЦУ д-ра В. Михайлова на тему ОДВУ і Т-во Сприяння УНРеспубліці, на якій були приявні не лишень члени Відділу, але також і інші громадяни міста Рочестеру.

Річні загальні Збори 8-го Відділу ОДВУ в Клівелянді.

З пересланих до ЦУ звідомлень треба ствердити, що цьогорічні загальні Збори пройшли з успіхом та в дружній атмосфері, що причиниться напевно до більшої активности в праці. Відділ цей не є надто чисельний, але завдяки тим першим піонірам, що є на терені Клівелянду в особах друзів: І. Поповича, М. Декана та інщих, перетривав він ціле воєнне лихоліття і завжди був і є дуже активним, відбуваючи правильно свої засідання та місячні сходини членів. Дуже успішно переводить цей Відділ всякі збіркові акції, а головно коли іде про акції допомоги визвольним змаганням, то Клівелянд не остає і не хоче остати позаді. З приходом на терен ЗДА нових еміґрантів цей Відділ скріпився чисельно і є надія, що в будуччині він здобуде собі належне місце на терені Клівелянду. До нової Управи Відділу на 1955 р., яку очолив старий піонір д-г М. Декан, як голова, увійшли друзі: д-р Наклович — містоголова, М. Дуб — секретар, п. Кавка — фін. секр., І. Попович — скарбник, Химка і Пацула. Контрольна Комісія: друзі: Єзерський, Шиян і Ковалисько.

Загальні Річні Збори 4-го Відділу ОДВУ в Гемтремк-Мішіґен.

Цей Відділ, що перетривав воєнне лихоліття завдяки витривалости наших старих членів-піонірів, які від самого заложення його по сьогоднішній день остали вірними в наших рядах, належить також до тих передових Відділів, що завжди є рушіем ріжних акцій, головно акцій збіркових на цілі визвольних змагань. Недавно було відзначення 25-ліття ювілею цього Відділу, що носить ім'я сл. п. Ю. Головінського, то на цей Ювілей прибув особисто Голова ЦУ Вп. проф. д-р А. Грановський, який в своїй дуже гарній промові передав те все, що цей Відділ на протязі тих 25 літ зробив, відзначуючи ту заслугу якраз завдяки тим нашим піонірам, що від самого заложення по сьогоднішній день стоять непохитно в його рядах. На повищих загальних Зборах була вибрана нова Управа, яку очолив надальше невтомний д-г М. Ґорин як Голова. До Управи увійшли друзі: М. Бориськевич, Е. Зубальський, І. Лотоцький, Б. Дяків, інж. Білий, а до Контрольної Комісії друзі Чубка, Шалапай і М. Сенів. Як дотепер так і в новибраній Управі поза кількома друзями з новоприбулих, ядро Управи та Контрольної Комісії творять наші старі піоніри, що дає запоруку, що цей Відділ буде й надальше радістю для цілої ОДВУ. При тому треба піднести ще слідуючу справу. Відділ ім. Ю. Головінського видав перед трьома роками книжку «Дух, що тіло рве до бою», в якій дуже гарно передана характеристика патрона цього Відділу сл. п. Ю. Головінського, якого підступно замордували польські поліцянти і цю книжку розіслала Управа Відділу по всіх наших Відділах та поодиноких особах. На жаль до сьогодня деякі відділи та особи не розчислилися з тих книжок. ЦУ вже кількакратно зверталася до довжників, щоб розчислилися, бо тим лищень підтинають добре діло того нашого Відділу та безуспішно. Просимо сьогодня знову цю справу взяти під розвагу і повирівнювати належність, бо в противному випадкові ЦУ зажадає від 4-го Відділу поіменного виказу довжників і подасть їх до відома в чергових числах нашого органу.

ВІД ЦЕНТРАЛЬНОЇ УПРАВИ

Центральна Управа порішила на свойому засіданні відбути в днях 3, 4, і 5 вересня ц. р. (Лейбор Дей) наради з представниками наших відділів. Рішення це винесено тому, що наш річний зїзд відбудеться щойно в черговому році, а ріст організації й різні справи, які у зв'язку з діяльністю й ростом виникають, заставляють ЦУ до відбуття таких нарад. Докладна програма тих нарад буде подана пізніше.

В місяці грудні ц. р. припадають 65-літні уродини Голови ПУН полк. А. Мельника. Ювілей цей повинні ми відзначити гідно й тому вже тепер повинні управи поодиноких наших відділів призадуматися над тою справою. Треба вже заздалегідь потворити комітети для влаштування того ювілею спільно з нашими Братніми Організаціями УЗХ і МУН, а де є активна клітина Зарева то й їх притягнути до комітету, щоб направду це відзначення випало достойно. Треба виготовити відповідну програму й вести широку акцію для того відзначення, щоб во-

но випало достойно й святочно, бо на це вповні заслуговує Ювілят. За доповідачами, що мали б виголосити доповіді, просимо вже тепер звертатися до ЦУ, щоб ми мали можність порозумітися з доповідачами й забезпечити їх приїзд до бажаних місць. Кошти подорожі мусять покрити очевидно осередки в котрих доповідач буде виступати. Чистий прибуток з влаштованих ювілейних святкувань повинен бути призначений на Визвольний Фонд ОУН.

Як відомо з преси появилася на ринку, як черговий випуск Націоналістичного Видавництва в Европі, праця д-ра Я. Шумелди під назвою «Від Маркса до Маленкова». Є це критика московсько-большевицької теорії і практики, приносить вона глибоку аналізу облудного вчення Маркса-Енґельса-Леніна-Сталіна, совєтської господарської системи та ідеологічної кризи марксо-комунізму. Цю книжку поручаємо всім нашим членам, щоби уважно її прочитали, бо в ній найдуть багато відповідей на питання, які їх цікавлять. Книжку можна замовляти в «Ураїнськім Слові» в Парижі. Якщоб поодинокі відділи хотіли замовити більшу скількість примірників тої книжки, то ЦУ могла б дуже радо звернутися до «Українського Слова» й там замовити потрібну скількість тої книжки для наших відділів.

КОЛЯДА ОДВУ

3-ий відділ ОДВУ в Амстердамі, Н. Й.

Збіркові листи ч. 9, 10, 11: по $2: інж. Т. Лаба, Я. Римар, по $1: В. Микетюк, М. Бабяк, Гулягродський, С. Яремишин, В. Яремишин, Сенів, І. Пастернак,, Б. Скопляк, В. Боднар, Мелешко, д-р О. Кашубинський, Базар, О. Вдовичин, Мікульський, П. Паращак.

26-ий відділ ОДВУ в Ютіці, Н. Й.

Збіркові листи ч. 45, 46. По $2: Б. Горбовський, по $1: І. Василик, Марія Василик, Ю. Кушнір, Ярослава Кушнір, Б. Кізин, В. Літинський, О. Томич, Ярослава Томич, З. Боднарчук, Марія Боднарчук, п. Лукашевичі.

12-тий відділ ОДВУ в Філядельфії, Па.

Збіркові листи ч. 27, 28, 29, 30, 31 і 73 — 82. По $10; С. Пайкош, П. Ґенгало, А. Світенко, по $5: Т. Федусь, В. Дупіряк, Ст. Слободян, О. Бережницький, Українська Кооператива, А. Шекерик, С. Сеньків, М. Добощ, Т. Федусь вдруге, В. Дюк, С. Войконовський, Б. Коцюбінський, В. Зуляк, д-р В. Ґалан, інж. І. Харамбура, Софія Федина, Френкфорд Клюб, Бак-Бойчук, І. Гаврилів, по $4: д-р Гнатюк, по $3: М. Насевич, М. Ценко, М. Нич, Я. Бернадин, Софія Шевченко, по $2: М. Савка, А. Мідняк, Т. Яцко, Всч. о. Липинь, В. Посполита, М. Процюк, О, Марійчук, М. Козловський, Косопуд, Прончак, А. Цебак, С. Садовий, Струхманчук, І. Шанайда, Боднарський, М. Дворовський, Остапів, П. Дубас, І. Поліщук, Т. Савчук, І. Когут, Вишиванюк, Л. Зуб, Р. Когут, М. Єфісенко, О. Яремко, по $2.50: П. Боднар, Аня Літинська, Я. Климовський, по $1; В. Бідей, І. Розенбавм, М. Цюпак, О. Лис, А. Батюта, підпис нечиткий, Грицишин, Хитрюк, В. Лебід, М. Кілчина, В. Літинський, Кузмин, Грабовська, Паздрій, Василюк.

Делегатура ОДВУ в Норт Дакоті

Збіркова листа ч. 68. Зложили по $5; д-р А. Жуковський, по $3: Василь Мельник.

10-тий Відділ ОДВУ в Нью Йорку, Н. Й.

Збіркові листи ч. 22, 23, 24, 25, 26. Зложили по $5: В. Луцький, В. Берізка, І. Яремчук, Вуйків, Гр. Яремчук, Кіра П., П. Дністрян.

Всім жертводавцям поміщеним у нинішньому виказі Центральна Управа складає щире Спасибіг.

ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД

До Центральної Управи вплинули дальші датки на Визвольний Фонд ОУН, як слідує: від п. М. Давискиби, Бостон, Масс. $3 титулом відсотків від проданих ним книжок проф. А. Грановського. Від 4-го Відділу ОДВУ в Гемтремк, Міш. квота $164, яку зібрано підчас різдвяних свят і Воскресення. Від Окружної Управи північної частини Стейту Нью Йорк квота $12.50, як чистий дохід з влаштованої академії з нагоди 25-ліття ОУН. Від друга П. Форманюка в Лос Енджелес, Каліф., який очолює в тій місцевості нашу Делегатуру квота $10., від інж. Ю. Артюшенка дол. 10.

Кромі повищих датків на Визвольний Фонд, вплинула до ЦУ квота $30 від нашого 26-го Відділу ім. полк. Е. Коновальця в Ютіці, Н. Й., зібрана на сходинах влаштованих названим Відділом для відзначення роковин смерти сл. п. Вождів гол. от. С. Петлюри й полк. Е. Коновальця з проханням переслати цю квоту по рівній частині обом вдовам по сл. п. Вождях — Центральна Управа передала одержану квоту до Головної Управи нашої Братньої Організації УЗХ з проханням переслати цю квоту згідно з побажанням Управи 26-го Відділу ОДВУ до призначеного місця.

25-річчя діяльности 4-го Відділу ОДВУ

Продовження)

Відділ вітав оваційно сотн. Омеляна Сеника-Грибівського, що приїхав до Гемтремк з відвидинами і склав з цеї нагоди більшу суму грошей на УБФ, як у фінансовому звіті.

Данило Рубаха

1 9 3 5 рік.

На Річних Загальних Зборах Відділу дня 2. грудня 1934 р. вибрано таку Управу на діловий 1935

Голова: Патра Андрій, заст. голови: Іван Заблоцький, рек. секр.: Михайло Джумаґа, фін. секр.: Павло Старжинський, скарбник: Данило Войтишин, організатор: Василь Кушнір.

Контрольна Комісія:

1. Данило Рубаха, 2. Іван Костюк, 3. Пилип Єрис.

Нові члени: Северин Хоркавців, Семен Ємчук, Андрій Холєвка, Матвій Баворовський, Микола Яринівський.

Голова Відділу ОДВУ Андрій Патра був вибраний на Український Націоналістичний З'їзд до Нью Йорку і взяв активну участь в ньому в місяці серпні.

Відділ улаштував Свято Стрільця, Листопадове Свято й інші свята спільно з іншими організаціями.

Склав поважну суму грошей 40. тис. на Фонд Б. Акції ОУН, як теж призначено окремо Івана Курчака керівником цеї Акції. Складено Коляду як і кожного року це робили і дано підмогу на українських інвалідів в Европі.

Вшановано смерть помершого Михайла Грушевського, першого Президента УНР. Найбільше активними були члени Відділу: Іван Заблоцький, Онуфрій Курочка, Андрій Патра, Данило Войтишин, Іван Курчак, Данило Рубаха, Ґорин Микола, Василь Кушнір, Іван Чайковський, Максим Чубка і інші.

1 9 3 6 рік

На річних Загальних Зборах 4-го Відділу ОДВУ дня 25. грудня 1935 року вибрано таку Управу і Контрольну Комісію на діловий 1936 рік:

Голова: Онуфрій Курочка, рек. секр. Михайло Джумаґа, заст. гол.: Іван Заблоцький, скарбник: Михайло Бабій, фін. секр.: Павло Старжинський, організатор: Іван Чайковський. Контрольна Комісія: 1. Микола Ґорин, 2. Микола Стахів, 3. Максим Чубка. Завідатель 40-тисячного Фонду: Іван Курчак. Адміністратор «Націоналіста»: Володимир Туркевич. Нові члени: Роман Романів.

В році Відділ запросив інші українські організації до спільної маніфестації з приводу засуду польським судом українських націоналістів. Три делеґати Відділу Іван Чайковський, Іван Заблоцький, Андрій Патра взяли участь у З'їзді ОДВУ в Клівленді в днях 27. і 28. червня 1936 року. Прийнято ген. Миколу Капустянського в Дітройті бенкетом з нагоди його поїздки як теж Евгена Ляховича, що їздив з рамени ЦУ ОДВУ з рефератами.

Онуфрій Курочка.
Перший голова 4-го
Відділу ОДВУ

Влаштовано свято Українського Стрільця і ряд менших імпре в році. Збирано фонди на УВФ і висилано датки на Летунську Школу ОДВУ до Клівленду (Огайо).

1 9 3 7 рік.

Дня 6. грудня 1936 року вибрано таку Управу і КК на діловий 1937 рік: Голова: Андрій Патра, заст. голови: Василь Кушнір, рек. секр.: Михайло Джумаґа, фін. секр.: Павло Старжинський, скарбник: Іван Костюк, організатори: Іван Чайковський, С. Харкавців. Адміністратори (Кольпортери) «Націоналіста»: Іван Курчак — Гемтремк, Ілля Гришко — Дітройт Північ. Контрольна Комісія: 1. Іван Заблоцький, 2. Михайло Бабій, 3. С. Харкавців.

Для вдержання моралі серед членства ОДВУ і для належної карности — вибрано трьох членів Відділу до Мирового Суду, що розглядав би всі спірні справи. Тайним голосуванням вибрано суддями: Пилипа Єриса, Івана Курчака і Миколу Ґорина.

Відділ проробив велику роботу в тому році. Дня 7. березня 1937 року завітав на Збори до Відділу Представник Проводу ОУН сотн. Ом. Сеник-Грибівський. На тих Зборах розглядали всі можливости допомоги журналові «Тризуб», що почав виходити в Шікаґо, Ілл.

(Далі буде)

Відділу ОДВУ кожного місяця принайменше одного доляра, а члени МУН по 0.50 дол. на Визвольну Боротьбу на Рідних Землях».

Вибрано дня 6. червня 1937 р. Івана Чайковського делеґетом на З'їзд ОДВУ до Нью Гевен, Кон., куди він їздив та на З'їзд МУН до Клівленду, де він теж був приявяний і по повороті з обох З'їздів дав відповідний звіт. Улаштовано в році кілька імпрез і Листопадове Свято спільно з іншими організаціями в Гемтремк.

1 9 3 8 рік.

Дня 5. грудня 1937 на Річних Зборах Відділу ОДВУ вибрано таку Управу і КК на діловий 1938 рік: Голова — Микола Ґорин, заст. голови. Василь Кушнір, рек. секр.: Микола Стахів, фін. секр.: Павло Старжинський, організатори: Іван Чайковський, Андрій Патра. Кольпортери «Націоналіста»: Андрій Холевка, Іван Заблоцький, Ілля Гришко. Контрольна Комісія: Онуфрій Курочка, Михайло Бабій, Северин Харкавців. Нові члени: Микола Лозовчук, Семен Ваську, Василь Будор, Іван Ґеник, Василь Неґрич.

Дня 2. квітня 1938 року відчитано на сходинах Відділу листа ЦУ ОДВУ, в якому подається до відома всім, що полк. Євген Коновалець прислав усім членам ОДВУ в ЗДА привіт — лист. Рішено на сходинах відписати до полк. Є. Коновальця листа-подяку і привіт від нашого Відділу ОДВУ.

1 9 3 9 рік

На Річних Загальних Зборах Відділу дня 4. грудня 1938 року вибрано таку Управу і КК на діловий 1939 рік: Голова: Микола Ґорин, заст. гол.: Онуфрій Курочка, рек. секр.: Данило Рубаха, фін. секр. Павло Старжинський, скарбник: Іван Костюк, орг.: Іван Чайковський. Контрольна Комісія: 1. Микола Машталер, 2. Михайло Джумаґа, 3. Микола Стахів. Хорунжі: Василь Кушнір і Василь Симт. Кольпортери «Націоналіста» Андрій Холевка і Микола Стахів. Відділ розпочав велику акцію допомоги Карпатській Україні. Запренумеровано часопис «Нова Свобода» з Хусту.

В квітні розпочато велику акцію збірки грошей враз із УЗХ ч. 34 для ранених стрільців з Карпатської України і вигнанцям Січовикам К. України.

Відсвятковано Свято в честь полк. Євгена Коновальця.

Представники Відділу ОДВУ взяли участь в З'їзді ОДВУ в Ньюарку, Н. Дж. та приїхали звідти одушевлені і ствердили, що ОДВУ йде дальше вперед і має щораз більші осяги в праці. У серпні зроблено приготування про прийняття делеґата ЦУ ОДВУ Івана Харамбури, що збирав передплату на журнал «Україна».

Дня 30. вересня 1939 р. вітав наш Відділ ОДВУ Голову проф. д-р О. Н-Ґрановського, що приїхав з рефератом до Гемтремк і до Дітройту. Замітна за останні роки співпраця між Відділом ч. 4 і Відділом ч. 24. Дуже вдалий реферат про «Націоналізм» дав у Відділі ОДВУ п. Гаврилюк. Дискусія у Відділі ОДВУ і приготування до висилки делеґатів на І. Конґрес УККА.

1 9 4 0 рік.

На річних За гальних Зборах Відділу ОДВУ вибрано таку Управу на діловий 1940 рік: Голова: Михайло Джумаґа, заст. голови: Володимир Туркевич, рек. секр.: Данило Рубаха, фін. секр.: Павло Старжинський, скарбник: Іван Костюк, орг.: Микола Ґорин. Кольпортер: Андрій Холевка. Хороунжі: Василь Кушнір і Петро Сеньків. Контрольна Комісія: 1. Петро Сеньків, 2. Онуфрій Курочка, 3. Денис Шалапай.

Взято участь у З'їзді в Клівленд. Представники 4. Відділу ОДВУ взяли участь в Націоналістичному Дні в Шікаґо в дні 26 травня 1940 р.

Відділ брав участь у З'їзді ОДВУ, що відбувся десятий раз з черги. Відділ вислав свого делеґата Миколу Стахова на І. Конґрес УККА, На сходинах дня 1. вересня 1940 року поробив Відділ ОДВУ всі потрібні старання на величаве прийняття Його Ексцеленції Впр. Кир Івана Бучка, який ма приїхати до Дітройту.

Передискутовано квестіонар ЦУ ОДВУ в справі організації цілоденної школи. На ту ціль переведено збірку між членами ОДВУ і асигновано з каси Відділу даток. Розпочато нову збірку — доручення ЦУ ОДВУ — на Фонд Оборони Чесного Імені Українців. Члени склали від себе датки. Рішено зробити імпрезу на цю ціль.

1 9 4 1 рік

На Річних Загальних Зборах Відділу ОДВУ дня 1. грудня 1940 року вибрано таку Управу на діловий 1941 рік: Голова: Михайло Джумаґа, заст. гол.: Володимир Туркевич, рек. секр.: Онуфрій Курочка, фін. секр.: Василь Будор, скарбник: Іван Костюк, орг.: Микола Ґорин. Кольпортаж: Андрій Холевка. Хорунжі: Василь Кушнір і Петро Сеньків. Контрольна Комісія: 1. Петро Сеньків, 2. Дан. Шалапай, 3. Василь Кушнір.

На сходинах Відділу вибрано двох делеґатів до місцевої Централі (мабуть ФАУМ), а це Миколу Ґорина і Данила Рубаху.

Влаштовано пікнік, як і кожного року з успіхом. Взято участь у 14-літті існування Хору «Думка» в Дітройті. (Повна назва Український Національний Хор «Думка»).

Рек. секр. Онуфрій Курочка взяв участь, як делеґат Відділу ОДВУ, у З'їзді ОДВУ дня 4., 5. і 6 липня 1941 р. в Нью Йорку. Звіт зі Зїзду повний віри та запалу до праці. Там відбувся теж З'їзд УЗХ і МОДВУ. Проведено акцію за поширення журналу «Україна» на терені Гемтремк. Закуплено шери на Друкарню ОДВУ в Нью Йорку та одержано подяку ЦУ ОДВУ. (Далі буде)

Mr. J. Zablotsky
~~843 Joseph Ave.~~
Rochester 21, N.Y.

31 Hollister St
B2191

INDEPENDENT UKRAINE
Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.
Return Postage Guaranteed

PRINTED MATTER